

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

ויעמד העם; ומשה ניגש – תרפ"ב

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושמונה לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל

בניהם ובנותיהם

הרה"ת שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה

בנותיהם ובנם רחל, ישי הלוי ואדל

מרת זיסי ובעלה הרה"ת אהרן משה גראָסבוים

בנותיהם ובנם חי' מושקא, חנה מרים, יאשא ליבא,

אברהם אליעזר ושיינא

מרת חנה ובעלה הרה"ת שניאור זלמן שפירא

ובניהם מנחם מענדל, חיים צבי הירש ואברהם אליעזר

הרה"ת יוחנן הלוי וזוגתו מרת אסתר יהודית

ובנותיהם מושקא, ברכה רבקה וזיסי

מרת חי' ובעלה הרה"ת חיים הלל מטוסוב

ובנם מנחם מענדל

הרה"ת שמואל זאנוויל הלוי וזוגתו מרת לאה

מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין

קלא

ה'תרפ"ב

יודעים ומשיגים דערפל זה הוא אשר שם האלקים דכוונת הצמצום שיהי' גילוי, והיינו דהצמצום עצמו הוא סיבת הגילוי, אמנם זה בא ע"י משה דוקא, דמשה הוא בחי' דעת, וע"י הדעת מכירים האמת הנסתר בברה"ע, שהוא עוה"ז, והיא הכוונה פנימית שיאיר האור בגילוי ע"י עבודה דוקא.

התבאר,

(מט) בכל לבבך, (נ) כי הוא חייך, (נא) בכל נפשך, (נב) בכל מאדך, (פלא, נג) בנפש ישנם כחות וחושים, (נד) התפתחות הכחות והתעוררות החושים, (נה) הבדל הרצוא דנה"א והנה"ב בטבען.

לזכות

הילדה **אדל** שתחי'
נולדה י"ד אייר, פסח שני, ה'תשס"ח
ולזכות אחותה ואחי'
רחל וישי הלוי שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם
הרה"ת ר' **שלמה הלוי** וזוגתו מרת **חנה** שיחיו **קליין**

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' **משה הלוי** וזוגתו מרת **מנוחה קריינדל** שיחיו **קליין**

MA'AMAREY

VAYAAMOD HAOM -- U'MOSHE NIGASH (#8-9) 5682

Copyright © 2008

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 778-4148

editor@kehot.com

www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

Printed in Israel

נדפס בבית-ספר לדפוס, "יד החמשה", כפר-חב"ד. טלפון: 03-9606-237

הנה"א מתלבש בהנה"ב כנ"ל ופועל בו הרצוא (הא' ומכ"ש הרצוא הב' בהתבוננות הריחוק כו') הרי רצוא זה הוא מס"נ, וכנ"ל⁸⁵⁸ דמס"נ הוא מסירת הרצון, וא"כ מס"נ זה הוא היפך טבעו ממש, משא"כ המס"נ דהנה"א הוא כטבעו ברצונו כנ"ל, ומאחר דטבעו כך הרי הביטול הנעשה באהבה זו, אין זה ביטול אמיתי ממש, שמתבטל בכל מציאותה לגמרי מכל וכל, ומאחר שהביטול אינו אמיתי הנה גם ההעלאת מ"ן שנעשה מזה אינה עלי' בבחי' העצמות ממש, כ"א בהגילויים דאוא"ס ב"ה בלבד, ובכדי שיהי' הרצוא בהנשמה למהותו ועצמותו ית' ושיהי' בבחי' ביטול במציאות ממש, הנה רצוא וצמאון כזה בא דוקא ע"י המנגד דנה"ב דוקא, דכאשר הנשמה יורדת למטה בגוף ונה"ב, דהנה"ב יש לו בטבע המשכה לעניני עולם, עד כי יכול להתרחק ח"ו מאלקות, והנה"א מתלבש בהנה"ב ופועל בו ביטול וזיכוך עד כי בא לכלל רצוא הנ"ל, והרצוא הזה דנה"ב ה"ה פועל התחדשות בהנה"א כנ"ל, והיינו דשניהם, הנה"א והנה"ב באים לכלל רצוא, ואם שהנה"א והנה"ב חלוקים במעלת מהותם ובמדריגת טבעם, ומ"מ ה"ה שניהם משתוים בהרצוא, והיינו דסיבה אחת לשניהם, והוא הרגש הריחוק דאלקות (דער דער הער פון דיא ויאייטקאייט וריחוק כו') מה שהנה"ב מבין שהוא בעצם מהותו מנגד לאלקות, וגם הנה"א מרגיש דזה שהתלבש בהנה"ב הרי כאלו התגשם עי"ז, ובאים שניהם לכלל רצוא לצאת מן הפירוד והריחוק, הנה ברצוא זה מתבטלת גם הנשמה מכל מציאותה לגמרי ברצוא זה, שנפסד צורתה לגמרי מכל וכל, והוא דצורת הנה"א הוא השגה וקירוב באלקות, משא"כ ברצוא זה הרי אינו שייך שיהי' בזה הרגש הרצון והתשוקה, דסיבת הרצוא אינו סיבת התשוקה מה שהוא משתוקק לעלות כ"א מה שהוא רוצה לצאת מן הפירוד והריחוק וכמו עד"מ הבורח מן המות אל חיים, הרי בבריחה זו אין בה הרגש⁸⁵⁹ טיב החיים ומעלתה, כ"א הבריחה מן המות, ובמילא הוא הקירוב אל החיים, כמו"כ הנה"א בורח מן המות, דבריחה זו הוא בביטול כל עצמותה, ובלי שום הרגש עצמי, כ"א שנפשו נמשכה בהמשכה בדרך ממילא לעצמות א"ס ב"ה להשתפך נפשו אל חיק אבי' א"ס ב"ה להיות כי אבינו אתה⁷⁶², דאתה ממש הוא אבינו אתה, ורצוא זה בא' הנשמה⁸⁶⁰ ע"י הגוף והנה"ב דוקא⁸⁶¹, וזהו בשני יצריך דהתחלת העבודה הוא בכל לבבך, ואח"כ בכל נפשך השוב בתורה, ומשוב זה בא לידי רצוא נעלה יותר להכלל בבחי' העצמות ב"ה.

ועפי"ז יש לבאר מ"ש ומשה נגש אל הערפל, דערפל הוא עוה"ז, דהיום לעשותם⁴⁵³ דתכלית הכוונה הוא עבודה שלמטה, אך ערפל זה הוא אשר שם האלקים, בחי' הצמצום, אמנם כאשר משה בחי' הדעת⁸⁶² נגש אל הערפל כו' אז

ב"ה.

פתח דבר

לקראת חג השבועות הבעל"ט, הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה מכתבי"ק – את המאמרים ד"ה ויעמוד העם מרחוק גו' וד"ה ומשה ניגש גו' אשר לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ משנת תרפ"ב (תדפיס מספר המאמרים תרפ"ב שמכינים עתה לדפוס*), והם מאמר שמיני ותשיעי מהמשך מצה זו תרפ"ב.

*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וצינונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרשד"ב) שי' ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

ר"ח מתן תורה, ה'תשס"ח
ברוקלין, נ.י.

(* בהזדמנות זו אנו פונים לכל לומדי ומעייני המאמרים שבאם יש להם איזו שהיא הערה או תיקון טעות וכיו"ב נא לשלחם למערכת „אוצר החסידים“, 770 איסטערן פארקוויי, ברוקלין, נ.י. או בדואר אלקטרוני: editor@kehot.com, כדי שנוכל לתקנם בעת הדפסת הספר.

(858) פרק לג (לעיל ע' 000).

(859) בצילום כתי"ק שתח"י אינו ברור אם תיבה זו נמחקה או לא.

(860) כ"ה בכת"ק. ואוצ"ל: באה להנשמה. בד"ה מצה זו שבהערה 1: נעשה בהנשמה.

(861) בד"ה מצה זו הנ"ל מציין כאן: ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה תר"ן.

(862) ראה תניא פמ"ב. לקו"ש ח"ו ע' 244 ואילך.

לסיבת גילוי אור בהעליון (מאור הנעלה מאתו) מתעלה העליון, הנה מסילוק אור העליון מהתחתון נעשה צמאון ורצוא בהתחתון לגילוי, ונת' דהן אמת דסיבת הצמאון בא מסילוק אור העליון, ומזה נעשה כוסף ותשוקה בתחתון לאור, אבל לאחר שמתעורר התחתון בצמאון לאור הנה ביכולתו לחפוץ באור נעלה יותר מן האור שהאיר לו תחלה, דסילוק אור העליון פועל בהתחתון רק הצמאון בלבד, אמנם גם זה נת' דהצמאון והכוסף בהאור יכול להיות רק בדבר שהוא בערכו, אבל לא יחפוץ בדבר שאינו מערכו כלל, והנה ערך שייך רק בהאורות וגילויים דאוא"ס ב"ה, דהארה לגבי הארה היא בערך זל"ז, דכל כמה שלא יתצמצם האור בבחי' הארה, הארה דהארה, והארה דהארה דהארה, מ"מ הרי יש ערך ושייכות מדרי' האחרונה לגבי מדרי' היותר עליונה, וכמו בשלשלת ארוכה העשוי' טבעות טבעות, הרי הטבעת האחרונה אם שהיא רחוקה בתכלית, מ"מ ה"ה בערך הטבעת הראשונה, אבל הארה לגבי עצם אינו בערך כלל, דהארה היותר עליונה שהיא התפשטות מן העצם ולפי אופן העצם, הרי אין זה בערך העצם כלל, לפי שהארה ועצם אינם מהות אחד כלל, וא"כ מובן שהכוסף והתשוקה שבאור אל מקורו אינו אל העצם ממש, אשר המובן מזה ברצוא דנשמה מצ"ע שהוא רק בגילויים דאוא"ס אבל לא אל העצמות ממש, ובכדי שיהי' הרצוא למהות ועצמות א"ס ב"ה ממש, הנה רצוא וצמאון כזה בא אל הנשמה מצד המנגד דוקא, ורצוא זה הוא תכלית הביטול, שהנשמה מתבטלת בעצמותה מכל מציאותה לגמרי מכל וכל בביטול זה.

והענין הוא דהנה יש עוד הפרש כללי בין הרצוא דנה"א לרצוא דנה"ב, שהוא מצד טבעם ממש, נוסף על הבדל מהותם, דהנה"א חפצו ורצונו בטבעו להיכלל באוא"ס ב"ה וכמ"ש בסש"ב פי"ט בביא[ר] ענין, כי נר הוי' נשמת אדם⁴²², פי' שישאל הקרונים אדם³¹⁴ נשמתם היא למשל כאור הנר המתנענע תמיד למעלה מפני שאור האש חפץ בטבע ליפרד מן הפתילה ולידבק בשרשו למעלה באש היסודי הכללי כו' ואף שע"י זה יכבה ולא יאיר כלום למטה, וגם למעלה בשרשו יתבטל שם מציאות אורו בשרשו אעפ"כ כך הוא חפץ בטבעו, כך נשמת האדם וכן בחי' רוח ונפש חפצה וחשיקה בטבעה להיפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בה' חיי החיים ב"ה, הגם שתהי' אין ואפס ותבטל שם במציאות לגמרי ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון, אע"פ זה רצונה וחפצה בטבעה⁸⁵⁶, ונת' שם דזהו הביטול שלמעלה מטו"ד, א"כ גם בהביטול שלמעלה מטו"ד הרי ישנו בהנשמה בטבעה להיכלל באוא"ס ב"ה וכמ"ש⁴⁵⁷ רוח אדם העולה היא למעלה דזה טבעה להיכלל ולהבטל באוא"ס ב"ה, משא"כ הנה"ב הרי טבעו לירד למטה דוקא, וכמ"ש⁴⁵⁷ ורוח הבהמה היורדת היא למטה שהיא ארצית ונמשכת אחרי תאוות ותענוגי עוה"ז, וגם כח המתאוה אם אינו רע⁸⁵⁷, אבל יש לו המשכה טבעית לעניני העולם, וכאשר

בס"ד חגה"ש פ"ב

ויעמד⁶⁸⁶ העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים⁶⁸⁷, וצ"ל הלא במ"ת הי' גילוי אלקות ממש למטה, והגילוי הי' לכל ישראל בשובה דישאל ונשמות כל ישראל במעמד הר סיני ראו אלקות במוחש, וכמ"ש⁶⁸⁸ וירא העם ותרגם וחזא עמא, וכתבי⁶⁸⁸ וכל העם רואים את הקולות וכו' ואי' בפרדר"א⁶⁸⁹ (הובא בילקוט⁶⁹⁰) ר"י אומר אדם מדבר עם חברו הוא שומע רגש קולו, אבל אינו רואה מאורו, אבל במ"ת ראו כל ישראל את הקול יוצא מפי הגבורה בברקים ורעמים, דכל ענינים הנפלאי' שהי' במ"ת היו מפני שהעצמות ב"ה התגלה, וכל ישראל שמעו הדברים מפי הקב"ה בעצמו וכמאמר⁶⁹¹ אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו, ולדעת הרמב"ן⁶⁹² כל העשרת הדברות שמעו כל ישראל מפי הקב"ה בעצמו, אלא שהח' דברות הי' צריך משה להבינם, וכמ"ש⁶⁹³ את כל הדברים האלה דיבר הוי' אל כל קהלכם, דהדברים האלה קאי על עשה"ד שזה דיבר הוי' אל כל קהלכם, ומפשטות הכתוב⁶⁹⁴ אנכי עומד בין הוי' וביניכם להגיד לכם את דבר הוי', דדבר הוי' הם עשה"ד, הנה בכדי להגיד פי' להמשיך לכם את דבר הוי' כמו שהוא ממש בלי שום עכוב ע"ז אומר משה אנכי עומד בין הוי' וביניכם, דמשה הוא ממוצע בין הקב"ה וישראל, דאמצעיית משה אינו דומה לשאר ממוצע⁶⁹⁵, דהנה⁶⁹⁶ כל ממוצע המחבר ב' ענינים שהם רחוקים זמ"ז אם היות שהוא מחבר אותם ומאחדם ע"י אמצעיית שלו, ומ"מ הרי בהכרח כי יגביל ויפסיק ביניהם, וכמו שנים האוחזים בכלי אחת זה מעבר מזה והשני מעבר מזה, וכן בחבל זה אוחז בקצה א' וזה אוחז בקצה השני, אם שהכלי והחבל מחברים ומאחדם ע"י שהם אוחזים בו (כלי תורה, חבל תפלה כו') ומ"מ

(685) = מאמר ח' של ההמשך.

(686) להתחלת המאמר (עד פרק מא) וסיומו – ראה ד"ה ויעמוד העם מרחוק – והמאמרים שלאחריו – תרנ"ח (סה"מ תרנ"ח ע' קפד ואילך).

(687) יתרו כ, יח.

(688) שם, טו.

(689) פרק מ.

(690) שמות רמז רצט.

(691) מכות כד, רע"א.

(692) יתרו שם, ז. ואתחנן ה, ה.

(693) ואתחנן שם, יט.

(694) שם, ה.

(695) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קצ ואילך. תרע"ח ע' שנג.

(696) ראה המשך תער"ב ח"א ע' תמב.

(856) עכ"ל אדמו"ר הזקן בתניא שם (בשינויים).

(857) ראה לקו"ת חוקת נו, ד.

הרי הכלי והחבל גם מפסיקים ביניהם, ויובן זה יותר באמצעות המתורגמן⁶⁹⁷ המתרגם ומבאר דברי האגדה והלכותיו של החכם הדורש להעם השומעים, דאם שהוא מחבר ביניהם, שמבאר דברי החכם לעם השומעים, ובזה הוא מחבר את העם עם החכם, ומ"מ ה"ה מפסיק ביניהם, דהמתורגמן מקבל את דבר החכמה מהחכם, ומתעבב אצלו, ואז ביכולתו לבאר לעם השומעים, דכל העתקה מלשון ללשון בא ע"י התעבבות והתעצמות עם המעתיק, הנה הגם כי מבאר להם דברי החכם ממש, אבל הוא בא בשינוי, שהוא הפסק אמיתי, דעם השומעים הנה גם לאחר שידעו דברי ההלכה והשמועה על בורי' הרי אין זה דברי הרב ממש כ"א דברי המתרגם, הנה באמצעות זה הוא מפסיק ביניהם, משא"כ אמצעות משה שהוא רק מה שמחבר, ואינו מפסיק כלל, וכמאמר²⁷⁷ שכונה מדברת מתוך גרונו של משה, שהוא דבר הוי' כמו שהוא, והמשל בזה⁶⁹⁸ כמו שיוצקים משקה היין או השמן ע"י משפך וצינור, דאותה המשקה ממש שהיתה במקום צנור הגדול הוא בא להכלי הקטנה ע"י המשפך והצנור שמחבר אותם ואינו מפסיק ומעכב כלל, כמו"כ הנה משה ה' ממוצע שע"י בא דבר הוי' כמו שהוא ממש וא"כ הרי עשה"ד הנה כמו שיצאו מפי הקב"ה נמשכו ע"י משה לכל ישראל בשוה, ולכן כל ישראל שוים בקיום התורה והמצוות, וכללות הגילוי' שבמ"ת ה' לכל ישראל, ומפני מה בענין ההגשה לקבל את התורה ה' בזה חילוקי מדרי' דויעמוד העם מרחוק ומשה נגש אל הערפל.

והנה נפלא הדבר יותר דהנה ידוע דהגילוי' במ"ת הוא בבחי' המשכה מלמעלה למטה, וההפרש בין הגילוי' דמלמעלמ"ט, והגילוי' הבא בסיבת העבודה דמלמטה למעלה, הוא דהגילוי' שבא ע"י העלאה דלמטה הוא לפי אופן וערך ההעלאה משא"כ בהגילוי' דמלמעלה בעצמו, והמשל⁶⁹⁹ בזה דשנים העומדי' אחד בהר וא' בבקעה, הנה התחברותם והתאחדותם הוא על ב' אופנים הא' שהעליון יורד אל התחתון, במקום התחתון, והב' שהתחתון יעלה אל העליון, והנה בעליית התחתון אל העליון הרי יש בזה כמה מניעות ועיכובים, תחלה הרי צריך לידע הדרכים והנתיבות איך לעלות, ועוד צריך שיהי' בעל כח דמי שהוא חלוש ומעונה אין בכחו להלך ומכ"ש לעלות בהר שצריכי' לזה כח גדול, ולפעמי' הרי יכול להיות מניעה מצד הלושים שמונעים אותו מלעלות, ואחרי כל זה לפי אופן כחותיו ולפי אופן עבודתו בהסרת המניעו' והעיכובים כן יהי' עלייתו של התחתון אל העליון, וכפי

וכאשר הנה"א מסביר זאת היטיב להנה"ב, באופן הקרירות שלו בעניני אלקות, והחמימות ורתיחה שלו בעניני עולם, אז [אין] עניני עבודה אלקית איז ער זייער קאלט, און להיפך מזה אז אין עניני עולם שטייט ער מיט א ברען און קאך, שזוהו היפך אלקות והכוונה העליונה, דבכל עניני עולם אם שצריך להיות רצון בזה (וכנ"ל⁸⁵⁰ ברצון מעושה, כאלו כפאו, דבלא הרצון הלא לא יהי' קיום העולם, וכמבואר בדרז"ל יומא ס"ט⁸⁵¹) אבל בלא לב ולב⁸⁵², וכל לבו ומוחו צריכים להיות מסורים לאלקות ועניני אלקות כו' וכאשר הנה"ב מבין את זאת, ומתבונן בזה איך כי הוא מנגד לאלקות הנה באריכות ההתבוננות (והעיקר בההעכבה שבהתבוננות כנ"ל⁸⁵³ ניט גי היילט) והעמקת דעתו בזה, נעשה לו המיצר ודוחק מזה, עס וערט אים אַליין זייער ניט גוט פון דעם, ובא בתוקף הרצוא והתשווקה לאלקות, דתוקף זה בהנה"ב הוא עצמי, להיותו בעל מדות בעצם מהותו, ומזה הוא תקיפותו ועזותו, אמנם כאשר בא לכלל רצוא, הנה רצוא זה עושה התחדשו' בהרצוא דהנה"א, וכשם שבהאבה דבכל לבכך הרי הנה"ב מתעורר ע"י גודל התפעלות הנה"א כנ"ל⁸⁵⁴, דתחלת וראשית ההתפעלות שלו, שמתפעל הנה"ב מזה שנמצא נברא שהוא מתפעל מאלקות, אַז עס איז פראַן אַ נברא ואַס דער נברא הוא מעין דוגמתו, און ער וערט נתפעל פון אלקות (מה שהנה"ב אינו יודע בבירור מה זה אלקות, רק זה יודע אַז דאָס איז ניט ויא ועלטיקע גישמאַקין) הנה מהתפעלות זו מתפעל במאד ועושה בו חקיקה להתקרב לכללית ענין זה, כן בהאבה דבכל מאדך כאשר הנה"א רואה אשר מהרגש זה (פון דעם דער הער) שהרגיש והבין הנה"ב שהוא מנגד לאלקות, הנה התפעל באופן כזה שבא בתוקף הרצוא לאלקות, אז זה פועל בהנה"א עוד יותר, ודן ק"ו בעצמו ומה הנה"ב דשרשו משמרי האופנים וירד ביש דנוגה שהיא מעורב טו"ר דהרע דנוגה הוא מות ממש, ובעל מדות בטבעו, ובכ"ז כאשר הוא הסבירו עפ"י שכל (מה שזוה גופא היפך מהות הנה"ב שהוא בעל מדות) דעצם מהות היותו, כמו שהוא בציורו הרע הוא מנגד לאלקות, זה פעל בהנה"ב לשנות מהותו, ולבוא לכלל רצוא לה, א"כ הנה"א כל מה שהוא מתקרב לאלקו' אינו בערך עבודת הנה"ב כלל, והתחדשות זו דהרצוא דהנה"ב פועל רצוא בהנה"א, יותר מכמו שהי' הרצוא דנה"א בתחלה, וזה שכר עבודתו מה שהנה"א מקבל מזה שמתלבש בהנה"ב לבררו ולזככו, הנה ע"י זה הוא בא למעלה עליונה יותר, מכמו שהוא הרצוא בהנה"א מצ"ע.

(נה) **וביאור** דבר זה הנה נת"ל⁸⁵⁵ דיש סיבה בצמאון הנעשה בהתחתון מסיבת סילוק העליון, והיינו דכאשר האיר בתחלה איזה אור וגילוי, ואח"כ

(850) פרק לג (לעיל ע' 000).

(851) עמוד ב.

(852) ע"פ לשון הכתוב דברי הימים א יב, לג, וכפי' ויק"ר פכ"ה, ב – הובא ברש"י שם. וראה גם לקו"ת שלח מב, ד.

(853) פרק כב (לעיל ע' 000).

(854) פרק מד (לעיל ע' 000).

(855) פרק לב (לעיל ע' 000).

(697) ראה גם המשך תרס"ו ע' קב ואילך. סה"מ תרפ"ד ע' שכה ואילך.

(698) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהר"ש ע' קא. סה"מ תרנ"ט ותרע"ח שם.

(699) ראה לקו"ת בהר מב, סע"ג. פ' ראה כו, א. כת. ב. דרושים לר"ה נה, סע"ג. שבת שובה סה, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תרסז. תקס"ט ע' קמד. ספרי אדמו"ר האמצעי: אמרי בינה שער הק"ש פפ"ח. שערי תשובה ח"ב ק, ב. הנחות תקע"ז ס"ע רסח ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' סה. מאמרי אדמו"ר הצ"צ תרנ"ד ע' יד. סה"מ תרל"א ח"א ע' שכד. תרל"ב ח"א ע' קית. תער"ב-תרע"ו ע' רס ואילך. המשך תרס"ו ע' קג. המשך תער"ב ח"ב ע' תשעו ואילך. סה"מ עטר"ת ע' רנט ואילך. תרח"ץ ע' קמט. לקמן ע' 000 [ד"ה אני אל אלקים]. ספר השיחות תרצ"ט ע' 316. תש"ח ע' 211. ד"ה והתהלכתי תשי"א (סה"מ תשי"א ע' 000). ועוד.

הנה בכדי לפתוח הכחות הוא בא ע"י עבודה ויגיעה, וכמא⁸⁴⁶ יגיעת ומצאת, דהיינו בכמה אופני יגיעה, משא"כ ההתעוררו' בהחושים הוא בהסרת המניעות ועיכובים, היינו שאין העבודה ויגיעה להמשיך את החוש, כ"א להסיר כל מונע ומעכב אשר מעכב בעדו, וכמו עד"מ אדם שהוא בטבעו מפוזר בכחותיו ובלתי מיושב, הרי יכול היות כי יראה איזה דבר ולא ידע כלל, אשר ראה דבר כזה כלל, להיות²⁵⁹ בעת ההיא טרוד בענין אחר, כלומר שהוא מפוזר ברעיונותיו (שאינם דבר פרטי, כ"א רק צוא טראָגין) על לא דבר, כ"א שטבעו כך במילא זה מונע בעד החוש מלהתגלות, והעבודה דאפשר להיות בהתפתחו' החוש הוא רק התעוררות הכוסף ותשוקה להתגלותו הבא ע"י טיב העיון והתמרמרות נפשו על העדרו, דהנה מצד הנפש הרי ישנם גילוי החושים כמו גילוי הכחות ממש, ולכן הרי ישנם במציאות, ומה שאינו מתגלה אצלו הוא מפני כי אין לו הכשירות בזה, והוא בא בב' אופנים הא' כאשר הוא מוטד בדבר זולתו כנ"ל והב' שהוא חסר ההרגש בטוב ומעלת דבר זה, והא בהא תליא דמפני סיבת טרדת נפשו בענינים מן הענינים אינו יודע ואינו מרגיש טיב דבר זה, ולזאת כאשר ישים נפשו בתשוקה וכוסף אל התפתחות החוש, הנה כוסף ותשוקה מעוררים ומפרידים הדבר²⁵⁹ המונעים וגם נותנים כח בגודל דביקותו בדבר זה עד שמתפתח החוש.

ובעבודה הזוכים לבחי' האהבה דבכל מאדך, וגילוי האמונה בבחי' קנין בנפש, הוא בעלי תשובה דוקא⁸⁴⁷ וכמ"ש⁸⁴⁸ כיתרון האור מן החשך, דיש יתרון ומעלה נפלאה באור הבא מתוך החשך, שהוא בתוקף יותר ומגיע למעלה מעלה יותר, והוא כאשר ישים האדם לבו על מחשבותיו דיבוריו ומעשיו, שחשב דיבר ועשה שלא בכונה להמשיך גילוי אלקות, ואשר בכל ימי חיי הבלו בחשך הולך⁸⁴⁹ ואין אור לו בנפשו בגילוי, והוא בהסתר פנים מאתו ית' עד כי נתרחק מהאלקות, ואין נפשו דאבה ומצטערת ע"ז כלל, אז עס איז באיי זיך פראָן אַ רעכט אייף דעם, הנה בשימת לב ע"ז תתעורר ותתגדל האהבה ביתר שאת ויתר עז ולמעלה אין קץ לצאת ממאסרה מאסר הנפש ולהשתפך אל חיק אבי' א"ס ב"ה ולדבקה בו ית', וכן באים לידי התעוררות אהבה זו ע"י בירור הנה"ב, כאשר מזככים את הנה"ב ומבררים אותו ופועלים גם בו שיבוא לכלל רצוא לד' והעיקר דסיבת הרצוא יהי' מצד הרגש הריחוק מאלקות, ולא דוקא בהתבוננות כי הוא חייך שזהו מהקירוב דאלקות, כ"א מפני ההתבוננות בריחוקו מאו"ס ב"ה וההתבוננות שלו יהי' בזה שיבאר לו הנה"א, שהוא (הנה"ב) מצד עצם מהותו הוא מנגד לאלקות, אז מהות פון נה"ב איז א מהות מנגד צוא אלקות, להיות הנה"ב עיקרו בעניני עולם, ובהנוגע לעניני אלקות הוא קר, קאלט אין אַלע ענינים שהם שייכים לעבודה,

אופן עליית התחתון כן יקבל אור פני העליון, משא"כ בירידת העליון אין שום מניעות ועיכובים לפניו נגלו כל הדרכים גם נתיבות המוסתרים, ואין שום מניעה דכמו שהוא למעלה כן יורד למטה למקום התחתון, ויובן כ"ז בהנמשל דבהעבודה דמלמטה למעלה הרי יש בזה כמה מניעות ועיכובים דתחלה הרי צריך לידע הדרך האמיתי לעלות במדריגות הקדושה, דישנם כמה דרכים שהם בחזקת סכנה ח"ו, ורק דצדיקים גדולים ובעלי נשמות גבוהות שיכולים לילך בהם, וכמבואר בסש"ב⁷⁰⁰ כגון כו' שידעו להשתמש בהם לעבודת ה' כו' אבל רוב הנשמו' צריכים לילך בדרך סלולה ובטוחה, והוא עפ"י התורה אשר יורוך⁷⁰¹, ושלא לילך אחרי הטעם כלל כ"א כפי אשר יורו בלי הבדל הזמן והמקום, ותומ"צ הם נצחי', ועוד שצ"ל בעל כח שיוכל להלך, דמי שהוא חלוש ואנוש הרי אין בכחו לילך ובפרט לעלות בהר ד' דיש בזה כמה תנאי' וכמ"ש⁴⁶⁸ מי יעלה כו' נקי כפים כו' לשוא נפשו, דגם רצון א' פרטי מכל רצונותיות²⁵⁹ לא נתנו אלא רק בתורה ועבודה, והוא בעל כח בידיעת ולימוד התורה מעשה המצות ובירור כחות נפשו וזיכוך גופו דגם גופו זך, ולפעמים הרי יכול להיות מניעה מצד הלבושים, דהלבושים שלו במח' ודיבור אינם כדבעי, ואף גם זאת במי שפעל ותיקון בלבושו דחושב מחשבת התורה והתפלה ושומר פיו ולשונו⁷⁰² בסו"מ וע"ש⁷⁰³ בכל הענינים, הנה אף גם אז פן נשאר לו שרש פרה⁷⁰⁴ מאותיות המח' דעבר שנתלכלכו בהם לבושו וכמ"ש⁷⁰⁵ הסירו הבגדי' הצואי' כו' והלבש מחלצות, דאותיות המו"ד צריכים העברה לגמרי, וכמ"ש⁷⁰⁶ חומת בת ציון הורידו כנחל דמעה, דחומה היא חומת אבנים, דאבנים הם אותיות⁷⁰⁷, וחומת בת ציון הם האותיות דמו"ד הלא טובים צריכים לכבסם והכיבוס הוא בדמעות⁴⁷⁸, וכ"ז שלא נטהר מאותיו' אלו, אף שפעל ועשה תיקון לבושו, הרי האותיות האלו מבלבלי' ומטרידים אותו, ומונעים בעדו מלעלות, אשר על ידם הוא כצפור האחוז בפח⁷⁰⁸, ואחר כל זה הנה אופן עלייתו הוא רק בהגילויים ולא לבחי' העצמו' ממש דכמו העולה בהר, דעלייתו הוא לפי אופן כחותיו והסרת המניעות, וכמו שהוא עלייתו כן הוא מקבל פני העליון, הנה כמו"כ בעבודה דכאו"א לפי כחו ועבודתו הרי הוא ממשיך את האור והגילוי, משא"כ בהגילוי מלמעלמ"ט דלפניו ית' אין שום מניעה ועיכוב כלל, דלפניו נגלו כל הדרכים גם באופנים שוני' מדרכי המקבל, וההמשכה הוא גילוי עצמי, מה שהעצם נתגלה בהמשכה זו, דאז הרי אין שום מניעה ועיכוב כלל, ונמשך

(700) ספ"ח.

(701) שופטים יז, יא.

(702) ע"פ משלי כא, כג.

(703) ע"פ תהלים לד, טו.

(704) ע"פ נצבים כט, יז.

(705) זכרי' ג, ד.

(706) איכה ב, יח. וראה תו"א וישב כט, א ואילך. סה"מ עזר"ת ע' קטו ואילך. תרצ"ב ע' שנא.

(707) ראה ספר יצירה פ"ד מ"ב (בקצת דפוסים – מט"ז).

(708) ע"ד קהלת ט, יב.

(846) מגילה ו, ב.

(847) בהבא לקמן (עד סוף פרק נה) – ראה ד"ה מצה זו תרס"ד שבהערה 1.

(848) קהלת ב, יג.

(849) ע"פ קהלת שם, יד.

נמצא בהם, עכ"ז חלוקים הם בעצם מהותם ביתרון גילוי הענג בראי מבשמיעה, ולכן הדביקות דראי הוא יותר מכמו בשמיעה, וזהו הטעם כשרואה אדם איזה דבר, הגם שאינו יודע עצם ומהות הדבר מה הוא ואח"כ מתבאר לו גודל עוצם הפלאת הענין ההוא, ובכ"ז לא יתפעל כלל בעצם הדבר, רק בהבנת הענין בלבד, אבל אינו התחדשות בעיקרו, והוא מפני שכבר ראה הדבר, הרי ראה הכל, רק שלא הבין, ועתה שמתבאר לו הענין ומבינו הנה זה רק ההתפעלות דהשגה שהיא התפעלות ודביקות מוגבלת, ובהיפך מזה כאשר יודע מאיזה דבר בביאור גדול ורחב ביותר, ואח"כ רואה את הדבר ההוא, הנה אז אצלו כדבר חדש ממש, ומתפעל ונדבק בזה בדביקות עצומה כאלו מעולם לא ידע מזה כלל, אף שכבר שמע, וידע עפ"י שמועתו כל פרטי הענין ההוא, ובכ"ז מתפעל כאלו הוא דבר חדש, וגדולה מזו אנו רואי בזה דגם אם פעם ראה את הדבר הנה לא תשבע עינו בראייתו זאת, ובכל פעם שרואה הוא כאלו דבר חדש בעיקרו, משא"כ בשמיעה באופן כך, להיות שתענוג הנפש שבראי הוא יותר מכמו בשמיעה, ובחושי הנפש הוא יותר מכמו בהכחות עד שאינה בערך כלל התענוג והמשכת הנפש בכחות הנפש לכמו שהוא בחושי הנפש, שבהם הוא התגלות עצם הנפש ממש, אשר אין דוגמתו כלל בכחות הנפש.

וְזֶהוּ הכלי להאבה דבכל מאדך שהוא יציאה מגדר כלים המוגבלים דכחות, דהן אמת שהכחות הם כלים לגילוי אור הנפש, וגם באים בהתגלות ממש בהאברים ומהם בא ריבוי ההשפעה והקירוב, וכמו בכח החכ' הרי כלי החכ' היא כלי לקבל אור החכמה, והאור מתאחד עם הכלי בהתאחדות גמורה, עד כי האור נקרא ע"ש הכלי (וכמ"ש בד"ה קול דודי בארוכה⁸⁴⁵) ומאיר באור וגילוי רב עד שנעשה ההשפע' בריבוי וקירוב כנ"ל, אמנם כ"ז ה"ה באים בהגבלה, דהגם דבמוחין מאיר האור יותר מכמו שהוא במדות כנ"ל, אבל אין זה הארת האור שלמעלה מן השכל, כלומר עצם הנפש ממש, משא"כ בהחוש אם שהחיות והגילוי בזה מצומצם לפ"ע הכחות אבל התגלות העצמות ממש הוא בחושים דוקא, ולכן הרי בעל חוש באיזה דבר, הרי ימצאו אצלו ענינים בהענין ההוא, מה שלא יבוא על זה גם בעל שכל נפלא ביותר וכמו בחכמת העשי' או הזמרה והדומה, הנה מי שהוא בעל חוש בזה ישכיל השכלות ויפליא לעשות, גם אם אינו יודע חוקי המלאכה ההיא עפ"י השכל, לפי שבהחוש מתגלה עצם הנפש יותר מה שאין דוגמתו בכחות כלל, וזהו ענין האמונה שהוא קנין בנפש, דחוש איש ישראל הוא באלקות, א' איד האָט אַ חוש דער הערין געטליכקאַייט אין אמונה, מצד החושים ולא מצד הכחות, ולכן כל ישראל שוים בזה להיותו למעלה יותר מענין הכחות.

וְהִנֵּה כבדי לעורר את החושים, הוא באופן אחר מכמו לעורר ולפתח הכחות, דבכחות הרי יש מי שבטבע תולדתו כבדים אצלו (וכמו א' שוערע קאַפּ) שוים בזה להיותו למעלה יותר מענין הכחות.

וְהִנֵּה כבדי לעורר את החושים, הוא באופן אחר מכמו לעורר ולפתח הכחות, דבכחות הרי יש מי שבטבע תולדתו כבדים אצלו (וכמו א' שוערע קאַפּ)

(709) יתרו יט, כ.

(710) ראה לקו"ת אמור לה, ב ואילך. ובכ"מ.

(711) שבת קמו, א. וש"נ.

(712) בשלח טו, ב.

(713) שמור"ר ספכ"ג.

(714) ראה תור"א בשלח טג, א. לקו"ת צו יז, א. שער האמונה פי"ז (לב, ב). תורת חיים בשלח קמה, ג. ובכ"מ.

(715) שמור"ר פי"ב, ג.

(716) תהלים קלה, ו.

(717) שם קטו, טז.

(718) שבת פח, ב (ושם: יצתה נשמתן. וראה שהש"ר פ"ו, טז (ג)).

(719) ראה עירובין ק, סע"ב. לקו"ת במדבר יב, ג.

(845) תרפ"א [אינו תח"י לע"ע]. וראה לעיל פרק מזמח (ע' 000. ע' 000).

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת⁷²⁰ דהנה"א והנה"ב מחולקים בעצם מהותן, ובינונים זה וזה שופטן⁶⁴⁴, ואתה חונן לאדם דעת⁶⁴⁵, שהבקשה הוא להגביר הדעת דנה"א לבחור בטוב, דזה שנחלט בתפלה בסו"מ וע"ט יהי זה בקיום בפועל בעבודתו במשך היום.

(מא) והנה⁷²¹ ההפרש בין הרצוא דנה"א לרצוא דנה"ב הוא סיבה מקורית בהבדל שרש התגלות ב' נפשות אלו דנה"א ונה"ב, והענין הוא דהנה אנו אומרי' בנוסח התפלה¹³⁹ והאופנים וחיוה"ק ברעש גדול, דעבודתם ברעש, וצ"ל מפני מה אופנים וחיות עבודתם ברעש דוקא, דהשרפים אין עבודתם ברעש כ"א בחשאי והאופנים עבודתם ברעש⁷²², והנה שרפים עבודתם באמירת קדוש כו' שאומרים קדוש כו' צבאות⁷²³, והיינו שמשגיגים דעצמות אוא"ס ב"ה קדוש ומובדל מגדר עולמות, וכנ"ל⁷²⁴ בפני ענין אור א"ס דתואר א"ס הוא באור, דעל המאור אינו שייך לומר תואר בכלל וכינוי שם א"ס בפרט, שהרי אין לו תחלה דמציאותו מעצמותו, ובמילא אין לו סוף, והאור אם שהוא רק גילוי והתגלות מן העצם בלבד, מה שאינו נוגע ואינו מתייחס אל העצם, בדוגמת אש הגשמי שאינו מתייחס אל מקורו אש היסודי, דאור אינו בערך העצמי, ולכן כל השינויים שאפשר להיות בהאור, אינו עושה שינוי בהמאור, לפי שאינו בערכו כלל, ועם כל זה הרי האור דבוק בהמאור⁷²⁵, והוא מעין העצם, וכמו שהעצם הוא בבחי' א"ס כמו"כ האור הוא ג"כ בבחי' א"ס וכנ"ל דהגם מה שאור דבוק בהמאור ואינו בערך המאור, הוא לכאור' כמו שני דברים הסותרים, ובאמת הרי אינם סותרים זה לזה כלל, דמה שאינו בערך אינו סותר לזה שהוא דבוק, ומפני הדביקות שבאור אל המאור לכן גם בו יש ממעלת העצם, וכמ"ש⁷²⁶ אתה קדוש ושמוך קדוש דכמו שאתה בחי' העצמות קדוש ומובדל מגדר העולמות כמו"כ הנה גם שמוך שמו העצמי בחי' מל' דא"ס הוא קדוש ומובדל מגדר עלמין, ומה שנמשך מאתו ית' להיות מקור למקור להתהוות העולמות הוא הארה דהארה כמו שבאה אחר הצמצום וכמ"ש⁶²⁴ באורך נראה אור, אור הנראה מתוך האור, ורק הודו על ארץ ושמים⁹¹, שהוא רק הארה וזיו בלבד, אשר הארה וזיו זה הוא כולל שמים וארץ עולמות עליונים ותחתונים וגם מחלק ביניהם, דקאי על מ"ש קודם לזה⁹¹ יהללו את שם הוי' כי נשגב שמו לבדו, דשם הוי' הוא שם הוי' שבהעלם העצמות, ונשגב שמו לבדו, דגם שמו העצמי בחי' מל' דא"ס הוא נשגב ומרומם,

(720) פרק מ (לעיל ע' 000).

(721) בהבא לקמן (עד סוף פרק מח) – ראה ד"ה מצה זו תרס"ד שבהערה 1, שמיוסד על ד"ה בשעה שהקדימו תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' רז ואילך). ד"ה הנ"ל באוה"ת דרושים לשבועות ע' קמג ואילך. אוה"ת תרומה ע' אשע ואילך.

(722) ראה לקו"ת נשא כח, ד. שלח מז, א. האזינו עד, ג ואילך. מאמרים שבהערה 737; 369. ועוד.

(723) ישע"ו ו, ג. חולין צב, א ובתודה"ה ברוך – שם.

(724) פרק כז (לעיל ע' 000 ואילך).

(725) ראה סה"מ תני"ו שבהערה 96. המשך תרס"ו ע' קסח. ובכ"מ.

(726) תפלת העמידה.

הגשמיות שבו מתלבש בפנימיות האבר, וע"י התלבשות זו מתאחד הכח והאבר להיות כאחד ומאיר אור רב וגילוי הכח ממש, משא"כ החושים אינם באים בהתלבשות ממש, ומצד החיות שבהם ה"ה בצמצום ובמיעוט, וכמו ה' חושי הנפש חוש הראי' השמיעי' טעם ריח ומישוש, הנה החיות בהם הוא מצומצם, ולכן נקרא בשם הבלים וכמ"ש בע"ח⁸⁴² בענין הבלים דא"ק הבל דעין והבל דאזן חוטם ופה, להיות החיות שבחושים הוא חיצוני בערך החיות שבכחות שהם פנימיות החיות, ולכן החושים הם הבלים, ומקומן מוכיח ע"ז שבוקעין ויוצאין דרך הנקבים וסדקים בלבד, וכמו נקבי האף והפה וכו' שהוא מורה על החיות שבהם שהוא מצומצם וחיצוני⁸⁴³, דאינו דומה החיות שבחושי' להחיות שביד ורגל, וחומר העין, ובפרט באברים הפנימיים ריאה ולב, וכ"ש אור המדות שבלב שהוא בא בחיות רב, ומה גם לגבי אור השכל שבמוח שבראש שזהו התגלות הנפש ממש, דאין חיות כזה בחושים כלל, ולכן אנו רואין דמצד החושים לא יהי' ההשפעה והקירוב כמו שהוא מצד הכחות, דהכחות גורמים ריבוי השפעה וקירוב וכמו כח החסד הנה ע"י התגלות שמגלה אהבתו לזולתו הנה זה גורם ריבוי ההשפעה ביותר, וגורם קירוב גדול, ומכ"ש השפעת השכל כו', משא"כ מצד החושים אין בזה השפעה וקירוב כ"כ לפי שהחיות שבחושים הוא בצמצום ובמיעוט, והוא חיות מצומצם, ומ"מ הנה יש יתרון המעלה במעלה ומדריגה בחושים שאין דוגמתם בכחות כלל, והוא דהתענוג העצמי והמשכת העצם הוא בחושים דוקא מה שאין מערכם ודוגמתם כלל בכחות הנפש אף גם בהכח היותר נעלה, דהתענוג עצמי שבנפש והמשכת עצמות הנפש הוא ע"י החושים, ולא ע"י הכחות אפילו כחות היותר נעלים, וכמו המריח ריח בושם טוב הנה יהי' מזה עריבות גדולה לנפש מה שלא יתענג ויערב לנפש בשום כח כלל, וכן בשמיעת קול ערב שיתענג הנפש תענוג נפלא עד כלותה ממש, וכנראה במוחש כי העריבות מתיקות בקול נעים מעורר את הכחות בקירוב וריחוק, עד כי תתגדל ותתרבה האהבה הגדולה והקירוב ביותר ע"י השיר וזמרה, וכן הפכו בקול מעורר רתיחה ויראה והדומה, וביותר יהי' תענוג העצמי שבנפש בחוש הראי' יותר משאר החושים, דכאשר רואה אדם ציור נאה, ובכלל בראיית דבר, הרי כל עצמותו ממש נמשך בראי' זו עד שאין ביכולתו להעתיק א"ע ולהפרד ממראה עיניו, להיותו נדבק בהדבר ההוא בכל נפשו ממש, וסיבת המשכת כל עצמותו ודביקותו בראי' זו הוא לפי שתענוג העצמי שבנפש הוא בחוש הראי' דוקא, ולכן הרי בראי' והסתכלות זו הוא דביקות נפשו ומשו"ז אינו יכול לפרוד מהדבר ההוא, וזהו שאמר⁸⁴⁴ דאינו דומה ראי' לשמיעה, דאם היותם שניהם במדריגת החושים שתענוג העצמי שבנפש

אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תרפג ואילך. סה"מ עטר"ת ע' פט ואילך. סה"מ תרצ"ז ע' 287 ואילך. תרצ"ט ע' 97 ואילך. וראה לקמן פרק נו (ע' 000). ד"ה זאת התורה אדם שנה זו (לקמן ע' 000).

(842) שער ד (שער אח"פ).

(843) בד"ה ויקרא גר' פניאל הנ"ל מציין כאן: וכמ"ש במ"א על מאה"ז ע"פ מציין מן החרכים מגו נוקבא

דכותלא דהיינו חיות מצומצם כו'. – ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי בחוקותי קמד, ב.

(844) ראה מכילתא עה"פ יתרו יט, ט.

ברוממות העצמות, ורק הודו וזיוו בלבד, שהוא הארה דהארה בלבד, בבחינה אחרונה שבו (כנ"ל⁷²⁷ מל' דמל' דא"ס) הוא שבא אחר הצמצום, והארה זו שהוא גילוי הקו כולל ארץ ושמים, וגם עושה בהם המדידה, וכנ"ל דפעולת הקו הוא בשתים הא' שעושה ההתכללות בכל המדרי' מריש כל דרגין עד סוכ"ד, וגם פעולה הפכית מזה מה שמודד מדידת האורות והכלים בכל עולם, וסדר עמידת העולמות, דהקרובים יותר לגילוי אור הקו שם האור מאיר בגילוי יותר, דאינו דומה עליונו של קו, אמצעיתו, וסופו, ושרפים אומרים קדוש כו' צבאות, שהם משיגים דעצמות אוא"ס ב"ה קדוש ומובדל מגדר עולמות, וזה בא אליהם בהשגה גמורה, דהשגה גמורה היא בידיעת הפרטים שיודעים הענין ברור, וכמו הלומד דבר סוגיא ארוכה שיש בה כמה פרטים והלכות, שמברר כל דבר ודבר על אופנו, שיודע כלל הענין והפרטים היוצא' מהכלל ההוא, והענין מסודר אצלו, וכמו"כ הוא ג"כ בהשגת השרפים שיודעים כל דבר על אופנו בבירור הגמור, דזהו מה שאומרים ג"פ קדוש, דקדושת העצמות אינו כמו הקדושה שבסדר השתל' הוי' גילוי אור הקו, וכנ"ל⁷²⁸ דיש בו ד' אותיות באופן המשכתו, צבאות אות הוא בצבא דל⁷²⁹, וכל צבאי צבאות⁷³⁰ שלמעלה ושלמטה, דבד"כ הוא הגילוי שבג' עולמו' ביי"ע, הוא רק משם צבאות בלבד, דשם צבאות הוא רק הארה משם הוי' שבגילוי הקו.

מב) והענין הוא דהנה כתי'⁷³¹ שרפים עומדים ממעל לו, דפירשו⁷³² ממעל לוא"ו, דוא"ו הוא גילוי אור הקו שהוא בדוגמת אות הו' שהוא קו ישר ובראשו יו"ד, וכמו"כ גילוי אור הקו, הוא או"י ובראשו יו"ד שהוא בחי' ראשית הגילוי, דכל הגילויים באו"מ ואו"פ הנה הכל הוא נמשך ע"י הקו, ושרפים הגם דמקור התהוותם הוא משם צבאות שהוא הארה בלבד כנ"ל⁷³³, וגם זה הוא מה שמאיר אליהם בבחי' מקיף, ומכ"ש מה שמתלבש בתוכם להוותם ולהחיות' הוא רק הארה דהארה, מהארה זו דשם צבאות, ובכ"ז הרי הם עומדי' ממעל לו, שהם משיגים למעלה משרש ומקור המהווה אותם, דהשרפים עמידתם בעולם הבריאה⁷³⁴, דאימא עילאה מקננא בכורסיא⁷⁶ שהוא עולם הבריאה⁷³⁵, ואימא עילאה הוא בחי'

כלל, וכ"ש נשמה, דלא כל הנשמה מתלבשת בגוף⁸³⁷ אינה יכולה להשיג שום השגה בהעצמות כלל, ולזאת בהתבוננות זאת הנה האהבה הנמשכת מזה היא בחי' האהבה דבכל מאדך שהיא בל"ג ובלי שיעור כלל, והיינו שאין שום בחי' כלי כלל שיתפס בהם האהבה, ולזאת הוא בבחי' יציאה מגדר כלים לגמרי, אמנם צ"ל מאין יבוא להנפש התעוררות אהבה גדולה כזו, דמאחר שהאהבה באה מעצמותו ית' ולגדולתו העצמית אין חקר כלל, א"כ מאין וע"י מה תתעורר הנפש לבוא לידי אהבה כזו, וידוע דכל התעוררות באה ע"י השכלה והשגה, והתבוננות בהענין, וכנ"ל⁸³⁸ בענין ההתבוננות שבתפלה, דאינו רק כמו ההתבוננות בהשגה, היינו בלימוד, שהוא רק ההסתכלות בשכל הענין והשגתו, משא"כ בהתבוננות שבתפלה שהוא ההסתכלות והעיון בהאלקות המושג בהענין, וגם בדבר שאין בו השגה גמורה ממש, הרי יכול להיות השערת השכל על הענין ההוא, דישנו מה שבא בהשגה גמורה, והנה גם זאת שאי אפשר לבוא בהשגה גמורה ממש הוא בא בהשערת השכל, וכמו יכולני¹⁵⁷ לשער כמה טפות יש ביס¹⁵⁸, דהשערה זו באה אחרי ידיעת העניני' שאפשר לדעת אותם, הנה הוא בא לכלל השערה, ומה שאי אפשר לשער ג"כ הרי יכול להיות עכ"פ ההשערה בשכל באופן הפלאותם, אבל מהותו ועצמותו ית' אינו בגדר להשיג גם הפלאותו ית' וכמ"ש⁸³⁹ עושה פלא דגם בחי' פלא הוא בבחי' עשי' דפלא שייך רק באור וגילוי אוא"ס ב"ה וכמו אור הסובב, שהוא אור וגילוי, רק שהוא מופלא מגדר ההתלבשות, אבל מהותו ועצמותו ית' הנה נורא תהלות⁸³⁹ דיראים להללו גם בההילול דפלא, דהלא גם פלא הוא איזה ציור עכ"פ, שהוא ציור הפלא, אבל מהותו ועצמותו ית' הוא למעלה משום ציור איזה שיהי', וזהו שירא' להללו, דההילול הוא ג"כ איזה ציור, וכתי'⁸⁴⁰ לך דומי' תהלה, דכל ידיעתינו והשגתנו בענין ההפלאה הוא איך שהוא ית' נושא ב' הפכים בנושא אחד, דגם זה אין ביכולתנו להשיג זאת, איך הוא ב' דברים דשלימות הא' הוא בהעדרו של השני, וכמו אש ומים, דשלימות האש הוא העדר ציור המים, ואיך ומה הוא התחברותם זה אין בכחנו להבינו, וזה בדברים שאנו יודעים מהותם הפרטי, אלא שאין אנו יודעי' ומביני' אופן התאחדות והתכללות ההפכים, ומכ"ש הדברים שאין אנו יודעים ומשיגים במהותן העצמי, דאין שכלינו תופס בזה כלל, וא"כ במה ואיך תתעורר הנפש לבוא לידי אהבה גדולה ונפלאה כזו דבכל מאדך.

נג) אך הענין הוא⁸⁴¹ דהנה ידוע דבנפש יש כחות הנפש וחושים, דהכחות הם באים בהתלבשות בהאברים ואופן התלבשותם הוא שחיצוניות הכת, היינו

(837) ראה תר"א תשא פו, ב. לקו"ת במדבר טו, א. האזינו עא, ד. שה"ש טו, ד. סה"מ תרלה ח"ב ע' תל. תרפ"ט ע' 250. תרצ"ב ע' קיז. ובכ"מ.

(838) פרק יח (לעיל ע' 000).

(839) בשלח טו, יא.

(840) תהלים סה, ב.

(841) בהבא לקמן – ראה ד"ה ויקרא ג' פניאל הא' עת"ר שבהערה 1, שמיסוד על ד"ה תחת אשר לא עבדת במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ע' עה ואילך. וראה עוד מאמרים שמיסודים על מאמר הני"ל: מאמרי

(727) פרק כו (לעיל ע' 000).

(728) פרק כט (לעיל ע' 000).

(729) ראה חגיגה טו, רע"א (כגירסת העין יעקב). חדא"ג מהרש"א שם. לקו"ת נשא והאזינו שבהערה 722. שה"ש כא, ב. תורת חיים בא קיד, ד. אוה"ת בא ע' שכת. סה"מ פר"ת ע' רמז ואילך. ד"ה באתי לגני תשמ"פ"ה (סה"מ מלוקט ח"א ס"ע שעט ואילך (בהוצאה החדשה – ח"ב ס"ע שצט ואילך)).

(730) ע"פ ברכות לא, ב.

(731) ישעי' ו, ב.

(732) ראה לקו"ת אמור לב, ד. לג, ד. סה"מ תרצ"א ע' קח. ע' קפד.

(733) פרק מא (לעיל ע' 000).

(734) ראה פירוש הרמ"ק לספר יצירה שבהערה 77. פרי עץ חיים שער הק"ש פ"ב. שער השבת פי"ט. ספר הליקוטנים תרומה כה, י. מקדש מלך לזהר ח"א יח, א. לקו"ת שה"ש לו, ד. סה"מ תרצ"ו ע' 121. ובכ"מ.

(735) ראה פרק ד (לעיל ע' 000).

זו להמשיך גילוי אלקות מלמעלה למטה ה"ה ממשיך את האור והגילוי דחכמתו ית' שיאיר לו בלימוד התורה, וזהו שאמר רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי⁸²⁹ להמשיך גילוי אלקות בנפשו, וכמאמר⁸²⁹ מעיקרא כי קעביד אינש אדעתא דנפשי קעביד להמשיך גילוי אלקות בנפשו.

(נב) והנה האהבה דבכל מאדך היא העולה על כולנה, דהנה ב' אהבות דבכל לבבך ובכל נפשך אם שהם בחי' רו"ש, ורצוא כזה שמביא ומתגלה על ידו שוב, ה"ז הוראה שהרצוא הוא אמיתי, וכן השוב הרי אין ענינו שהוא נפעל בלבד, והיינו שמשלים את הרצוא, והוא גילוי אור לעצמו, ואדרכא עוד אור נעלה ביותר, וכמו ברע"ק דעייל ונפק⁸³⁰, הרי השוב הוא גילוי אור רב, ובכ"ז אינם אלא הארת התפשטותו ית' בנבראים בלבד, וכנ"ל⁸³¹ דגם אור המאיר ונמשך באצי' וכן בהעולמות שלמעלה מהאצי' אינו אלא הארה בלבד, ומכ"ש מה שמאיר ומתלבש בעולמות ב"ע שהוא רק הארה דהארה מבחי' שם צבאות כנ"ל⁸³¹, ולזאת האהבה והרצוא דבכל לבבך אם שהוא בחי' רצוא ובא ע"י ההתבוננות דהוא חיך, אבל בכ"ז אינו אלא הארה בלבד, וגם האהבה דבכל נפשך שהוא בחי' השוב, ושע"ז מעורר בחי' החכ', דחכים ולא בחכמה ידיעא, הנה כל זה הוא רק ההארה המתלבשת בחכ' דאצי', דכללית החכ' בה נאמר⁸³² כולם בחכ' עשית, שהיא כעשי' גופנית לבד⁸³³ אבל האהבה דבכל מאדך היא העולה על כולנה, דבאהבה זו מתבטלת הנשמה בביטול כל עצמותה ממש מצד מהות ועצמות אוא"ס ב"ה שהוא רם ונשא ולמעלה מעלה עד אין קץ, דאצלו ית' אינו שייך לומר ממכ"ע וסוכ"ע להיותו למעלה מגדר עלמין וכמ"ש⁶⁷⁵ גדול הוי' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר, דגדול הוי' בבחי' ממכ"ע, ולכן מבאר⁸³⁴ במדרש תנחומא⁸³⁵ כמה ענינים בגדולה, לפי שהוא בחי' ממכ"ע ויש בזה כמה פרטי' וענינים, ומהולל מאד בבחי' סוכ"ע, הנה כ"ז הוא רק הארה הנמשכת מאתו ית' בעולמות, ולהיותו בחי' הארה בלבד הנמשך בעולמו ולכן אפשר שגם בנבראי' יהי' איזה ציור והשגה באוא"ס וזהו הללו את הוי'⁸²² שע"י השגה זו מהללים אותו ית', אבל ולגדולתו אין חקר דלגדולתו העצמית אין חקר כלל ואין בו שום השגה ותפיסא כלל וכמאמר²⁸¹ לית מח' תפיסא בך כלל, דגם מח' היותר דקה וזכה, ומח' היותר עליונה וכמו מח' הקדומה דא"ק⁸³⁶ אינה תופסת בהעצמות

בינה, ובעולם הבריאה מאיר בחי' בינה⁷³⁵, ולכן בבריאה מאיר גילוי אור, א"כ השרפים דעמידתם בעולם הבריאה לכן ה"ה משיגים איך כי עצמות אוא"ס ב"ה הוא קדוש ומובדל מגדר העולמות, ובא אליהם השגה זו, בהשגה ברורה ומפורטת, הנה מזה נעשה אצלם, תוקף הרצוא והתשוקה לעלות ולהיכלל בעצמות אוא"ס ב"ה הקדוש ומובדל, והפי' ברצוא זה הוא כנ"ל⁷³⁶ בענין חפץ, דאין דבר בעולם מה שרצונו מתיישב בו זולת הרצון ההוא, דמאחר דזהו תשוקתם וחפצם הנה בכל מקום שהם, הרי בעצם רצונם ה"ה רק במקום שאיליו ישתוקו, וכמאמר רבינו הבעש"ט ז"ל⁷³⁷ דכל נברא במקום שהוא רצונו, שם הוא כל מציאותו, אם שמציאותו נמצא במקום שנמצא, ואין זה סותר כלל, דהוא נמצא במקום שהוא, אבל מאחר דעיקר רצונו הוא במקום אחר ה"ה שם (וכהמעשה הידוע⁷³⁷ שהארה לתלמידיו כו') וכן השרפים להיות תשוקתם להיכלל בעצמות אוא"ס ב"ה הקדוש ומובדל, הנה הגם שהם עצמם מעמדם בעולם הבריאה, ה"ה עומדים ממעל לו' מפני גודל התשוקה שלהם, וזהו ג"כ טעם עבודתם בחשאי שלא ברעש כלל, דבהשגתם הרי מאיר להם האור בגילוי, וגילוי זה פועל בהם ביטול גמור בביטול כל מציאותם לגמרי במציאות חומר גופם, דע"ש זה נקראו בשם שרפים שנשרפה כל מציאותם בהשגה זו⁷³⁸, ובעולם הבריאה הרי מאיר גילוי האין, דלכן הנבראי' דעולם הבריאה אינם בבחי' יש, וה"ה בבחי' ביטול תמיד, וכמו נבראי' דעלמא דאתכסיא שמובלעים במקורם וזה כל חיותם¹³³, ובפרט בההשגה זו מה שלמעלה משרשם ומקורם, דעצמות אוא"ס ב"ה הוא קדוש ומובדל בקדושתו העצמית, שע"י שאור ההשגה מאיר בהם ממש בגילוי בנפשם הרי מתבטלים ממציותם, במציאות נפשם ונשמתם נוסף על ביטול גוף חומרם הנ"ל לזאת עלייתם והתכללותם באוא"ס אינו במורגש כ"א בביטול אמיתי וזהו מה שעבודתם בחשאי דוקא ובלי רעש כלל, אבל חיות ואופנים הרי עמידתם בסדר ההשתל' דקו הוא בריחוק יותר, והיינו שעמידתם הוא בעולם היצי' והעשי' דחיות ביצי' ואופנים בעשי'⁷³⁴, וגם כמו שהוא בעולם אחד הרי עמידת השרפים הוא בחב"ד וחיות ואופנים הוא בחג"ת ונה"י⁷³⁹, דגילוי האור במוחין חב"ד הוא הרבה יותר מכמו במדות, דמוחין בכלל ה"ה בבחי' חיוהי עדיין⁷⁴⁰, ובמדות אינו מאיר האור בגילוי כ"כ, לזאת הרי החיות ואופנים הם בבחי' יש יותר מכמו השרפים מפני העדר האור, ומפני סיבת ריחוקם וישותם הנה גם השגתם באוא"ס ב"ה הקדוש ומובדל אינו השגה גמורה, כמו שהיא בהשגת השרפים, דלבד זה מה שהשרפים באים לידי השגה זו בידיעת עצמם, וחיות ואופנים מה שמקבלי' זאת בידיעה מן השרפים, הנה

(736) פרק לג (לעיל ע' 000).

(737) סה"מ תר"ם ח"א ע' לו. תרמ"ג ע' סה. תרח"ץ ע' רו. כתר שם טוב הוספות (קה"ת, תשס"ד סימן מח. וש"נ).

(738) לקו"ת נשא שבהערה 722.

(739) ראה אוה"ת שבהערה 721. וראה פירוש הרמ"ק ולקו"ת שבהערה 734. פלח הרמון ויקרא ס"ע רכד.

(740) ראה לקו"ת ואוה"ת שבהערה 257. לקו"ת שה"ש לט, ג. סה"מ תרצ"א ע' עדר.

(829) פסחים סח, ב.

(830) ראה לעיל פרק לב (ע' 000).

(831) פרק מא (לעיל ע' 000).

(832) תהלים קד, כד.

(833) ראה תניא פ"ב. שעהיה"א פ"ט.

(834) בצילום כתי"ק שתח"י אינו ברור אם האות הראשונה של תיבה זו נמחקה (וצ"ל „באר“).

(835) בראשית ה.

(836) ראה תורת חיים תולדות קמב, ב. שמות כה, ד. ויקהל שפן, ג. שערי אורה לו, ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' שפב. ח"ה ע' א'תרעג. דרושי חתונה ח"ב ע' תה. סה"מ תש"ט ס"ע 82 ואילך. שם ע' 109.

את מי שאמר והי' העולם, כל אחד ואחד לפי גדלו ולפי מעלתו משבחים ומפארים ליוצרים, שהם בבחי' שירה תמיד, וכמו"כ האדם כאשר יכיר ויודע שהעיקר הוא החיות, וגשמיות העולם הוא רק טפל ובטל, א"כ יהי' כל חפצו ורצונו רק בהאלקות, ולא יחפוץ בשום דבר זולתו כלל.

נא) והנה ע"י התבוננות זו ביכולת הנה"ב ג"כ לבוא לידי אהבה להוי', להתבוננות זו ביכולת הנה"ב ג"כ להבין זאת וכמ"ש⁸²³ ומבשרי אחזה אלוהים, דהאדם הרי מרגיש בעצמו שיש בו חיות המח' אותו והוא העיקר ומשו"ז אוהב חיי נפשו, וכאשר יבין בעולם ג"כ שיש בו חיות אלקי והעיקר הוא האלקות דזה ביכולת הנה"ב ג"כ להבין זאת ובמילא יבוא באהבה ורצון לד', והיינו שמגשמיות העולם יכולים לבוא לידי אהבה ורצון לד', דכאשר יוחלט אצלו החומריות הוא מות ורע והעיקר הוא האלקות, ע"כ יהי' עיקר חפצו באלקות, והוא ע"ד דכתיב⁸²⁴ אז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ד' ולעבדו שכם אחד, דלע"ל הנה כל העמים הקליפות וסט"א ומדות רעות יתהפכו לאלקות, דאז יהפך החשך לאור, הנה כד אתכפיא חשוכא לנהורא⁸²⁵ יתהפכו כולם לאור וזהו לקרוא כולם בשם הוי', ולעבדו שכם אחד, דהגילוי עבודה דלע"ל הוא דמשכם שהוא כתפין ואחורים יהי' מזה אחד⁸²⁶, דהגילוי דלע"ל הוא שיהי' גילוי אלקות למטה ממש וכמ"ש²⁴⁵ ונגלה כבוד ד' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר ובמילא יתהפכו הקל' והסט"א אז ויבאו באחדות ד', ובדוגמא כזאת הוא גם עתה כאשר מאיר גילוי אלקות בהנה"ב ע"י התבוננות זו אז מתעורר באהבה והיינו שנינו וניתק ממקומו הגס, שהוא חומרי, ובא ברצוא לד' וזהו בכל לבבך דגם היצה"ר בא באהבה לד', והנה אח"כ הוא בכל נפשך, דהעבודה דבכל נפשך הוא בבחי' השוב שאחר הרצוא דבכל לבבך, דאחר שמגיע בעבודתו ויגיעתו באהבה ורצון לד' הנה באומרו בכל נפשך משתוקק וכוסף שיאיר לו אור ד' וקדושתו ית' בהמשכה וגילוי מלמעלמ"ט באור התורה שאחר העבודה דתפלה, דיאיר אור התורה בכחות נפשו ולבושי הנפש מחדו"מ, דבאהבה זו דבכל נפשך הנה העבודה הוא לעורר בחי' החכ' שלמעלה דאהבה וחסד הם ענפי החכ'⁸²⁷ וכמו הענף שמעורר את האילן הנה כמו"כ ע"י גודל העבודה באהבתו זאת מעורר בחי' החכ' למעלה דאנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעא⁸²⁸ ואורייתא מחכמה נפקית⁷⁴⁹ דהתורה היא חכמתו ורצונו ית' ממש אלא שבאה למטה והתלבשה בדברים גשמיים, הנה ע"י גודל העבודה והתשוקה באהבה

(824) צפני' ג, ט (ושם: עמים .. לעבדו').

(825) כ"ה בכת"ק, בד"ה מצה זו תרס"ד שבהערה 1: „אתהפכא חשוכא לנהורא“ (ראה זח"א ד, א). וכמ"ש בפנים כ"ה באוה"ת נשא ע' רלו. פינחס ע' אירו.

(826) ראה לקו"ת דרושים לסוכות פ, ד. דרושים לשמע"צ פד, ריש ע"ב.

(827) ראה זהר ח"א צד, א. ח"ב קעה, ב. ח"ג קית, ב. רסב, סע"א.

(828) תקו"ז בהקדמה (יז, ב).

בגוף ועצם הידיעה הרי אינה ידיעה גמורה, כ"א ידיעה מרחוק מה שהם יודעים דישנו האוא"ס ב"ה שהוא קדוש ומובדל, אבל אינה ידיעה גמורה ממש, ולכן אינם יודעים איך ומה הוא, לפי שגילוי אור זה אינו בא בגילוי אליהם כ"א בבחי' חיצוניתו בלבד, ולזאת הביטול הנעשה אצלם מידיעה זו אינה כמו ביטול השרפים שהוא ביטול אמיתי ממש, משא"כ ביטול החיות ואופנים שהוא ביטול חיצוני, ולכן ניכר ונרגש זה באופן הביטול, דאופן הביטול דחיות ואופנים משתנה מאופן הביטול דשרפים בזה שניכר ונרגש ביטולם, דלהיותם בבחי' יש עדיין הנה גם בעת ביטולם הם בבחי' מציאות עדיין, ולכן הוא בא במורגש, אבל שרפים שהם קרובי' יותר והביטול שלהם אמיתי לכן גם אופן ביטולם הוא בחשאי ביטול במציאות והמשל בזה כמו עץ השורף באש כל זמן דישנו עוד למציאות חומר העץ הרי שריפת העץ הוא ברעש והתלהבות, והגם שהאש נאחז בהעץ, והעץ גם הוא בוער בהאש אבל מרעיש ביותר, כטבע היש להרעיש (א' יש און מציאות, איז טבעו שטורעמען) וכאשר כלה מציאות חומר העץ אז שריפתו הוא בחשאי, דבתולדת פעולת האש והוא החום יהי' יותר מן הגחלים מכמו שהוא מלהב באש הבווער, ובדוגמא כזו יובן בחיות ואופנים להיותם בבחי' יש ומציאות עדיין לכן השגתם וביטולם אינם אמיתים, וניכר באופן ביטולם, דהגם שמתבטלי' אבל הוא ברעש והתפעלות, אבל שרפים דהשגתם וביטולם אמיתי לסיבת כליון מציאותם לכן גם אופן ביטולם הוא בחשאי ובלי הרגש כלל.

מג) ובזה יבואר, דישע'י שראה המרכבה דעולם הבריאה הוא כבן כרך שראה את המלך, ויחזקאל שראה את המרכבה דעולם היצ' הוא כבן כפר שראה את המלך³⁶⁹, והנה ההפרש בין בן כרך ובן כפר הוא דבן כרך הוא בקרוב אל המלך, ויודע עניני המלוכה, והוא תמיד בטל אל המלך, דלהיותו בן כרך ה"ה יודע עניני ותכסיסי המלוכה שהיא גדולה והתנשאות וגם יודע דמלך ומלוכה אם שהם נוגעים ושייכים זה אל זה אבל יש בו ידיעות בגוף ועצם הענין, ויודע דישנם כמה שרים קטנים וגדולים ואופן התיחסותם זל"ז וגדולתם זמ"ז ומעלתם זע"ז, והתיחסות כולם אל המלך, והפלאת המלך עליהם והתנשאותו בעצמו והשתררותו על המדינה, וגם בינה לו כי כל הכבוד והיקר אשר ראתה עינו בהכרך אינו בערך ליקר תפארת גדולת הדרת המלוכה, ומה גם הדרת מלכים ואוצרי סגולה לאין קץ, ולהיותו בן כרך תמיד יהגה בזה באופן מהלכי השרים בחצרות מלך ומעלת רוממת המלך והפלאתו, ועם זה מחליט בדעתו אשר כל מה שיודע וכל מה שהוא משער אינו מגיע עדיין לאמיתת הדבר כמו שהוא, ולזאת יכסוף וישתוקק במאד בכל לבו ונפשו לעמוד בהיכלו מלך, ולעת מן העתים בהגלות נגלות המלך לעיני כל עמו בתפארת הדרתו וכל השרים לפניו הנה יתפעל במאד על הכבוד הגדול הזה, ויתבטל במאד בהתפעלותו העצומה, ואין מוצא שום תפיסת מקום בעצמו כלל, וכל ביטולו הוא פנימי ועצמי ובלי שום הרגש כלל, ולא ימצא עוז בנפשו להתקרב אל המלך אלא אדרבא מבלי הרגש יסוג לאחור בביטול נפלא ובלתי מורגש כלל, וגם אחרי כן לא ירבה לספר בכל אשר ראתה עינו, כ"א בינו לבין עצמו יהגה בזה ויתוסף לו עוד

* כ"ה „ולעבדו“ ברמב"ם הל' מלכים ספ"א – ראה לקו"ש חכ"ג ע' 103 הערה 79.

מות מצ"ע, והיינו שבעת קיומו הוא מות, ומתקיים זמן קיומו רק מצד הכוונה שבו, דכוונה זו הוא חיותו המקיימו בשביל וצורך העבודה, ולכן הרי בכל דבר גשמי, הנה הגשמיות טפל אל הרוחניות המח' אותו, וכמו גוף האדם הרי הוא טפל ובטל אל אור וחיות הנפש המח' אותו ונגרר אחריו, והנפש מושל ושולט על הגוף, ולכל אשר יחפוץ יטנו⁸¹⁵, וכן הוא בכל דבר שנברא ונמצא בעולם הרי גשמיות הדבר וחומריותו בטל וטפל אל הרוחניות והחיות המח' אותו, דהעיקר הוא הנפש והגוף הוא טפל בלבד, וכאשר יתבונן האדם בכל זה בהעמקת הדעת ובשימת לב, אשר בכל דבר ודבר העיקר הוא החיות שהוא האלקות אזי יתעורר באהבה אמיתית לאלקות וכמ"ש⁸¹⁶ לאהבה את הוי' אלקיך כי הוא חיך וכמו שהאדם אוהב חיי נפשו שיודע ומרגיש שזהו העיקר, והגוף הוא טפל ובטל אל החיות המח' אותו, ויבין וישיג דכמו שהוא בעולם קטן דאדם⁴⁷ כן הוא ממש גם בהגוף הגדול דעולם⁴⁸ שיש אור וחיות אלקי המח' אותו והעיקר הוא החיות וגשמיות העולם ומכ"ש חומריותו הוא מות מצ"ע, ולזאת לא יחפוץ בשום דבר בגשמי' העולם, ועיקר חפצו יהי' באור וחיות האלקי המח' את העולם, ויהי' נמשך איליו להתדבק בו, וכמו בהגוף דכשנגרר אחר הנפש, והנפש מושל ושולט עליו אז הגוף חי, כמו"כ כאשר הוא מרגיש שהעיקר הוא חיות אלקי ונמשך ונגרר אחר אלקות דאז הוא ההרגש בכל עניניו כמו שהוא בעולם בכל עסקיו ודרכיו זוכר את האמת, ומאיר בו האור האלקי להיותו בביטול תמיד, וע"ד דכתיב⁵⁴³ וצבא השמי' לך משתחיים שהוא ביטול צבא מעלה איך שהם מתבטלים בהשתחואתם וכמו חמה שוקעת במערב⁸¹⁷, דשקיעת החמה הוא השתחואתה, דמשתחיות למערב להי' שכינה במערב⁸¹⁸, וכן כל הכוכבים והגלגלים הסובבים והולכים ממזרח למערב היפך סיבובם העצמי שהוא ממעריב למזרח, וסיבובם זה שהוא ממזרח למערב שהם משתחיים, וידוע דהגלגלי' בעת הילוכם אומרים שירה וכמ"ש⁸¹⁹ שמש בגבעון דום, דום מלאמר שירה⁸²⁰, וכאשר פסקו מלומר שירה עמדו מלכת⁸²¹, והשירה הו"ע הביטול⁸²¹, וע"ז הוסד כל ענין העבודה בתפלה בפסוד"ז בביאור השבח ותהלה של הנבראי' בצבא הארץ וצבא השמים וכמ"ש⁸²² הללו את ה' מן השמים כו' וכמ"ש ברמב"ם היסוה"ת פ"ג ה"ט⁸²³ כל הכוכבים והגלגלים כולן בעלי נפש ודיעה והשכל הם, והם חיים ועומדים ומכירין

(815) ע"פ משלי כא, א.

(816) נצבים ל, ב.

(817) סנהדרין צא, ב.

(818) בבא בתרא כה, א.

(819) יהושע י, יב.

(820) פרש"י עה"פ.

(821) ראה סידור עם דא"ח שער המילה קמב, א ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות מילה (ה, א ואילך).

אוה"ת: דרושים לשבועות ע' קט ואילך; נ"ך ח"ב ע' תשלח ואילך; סידור ס"ע שוב ואילך. סה"מ תרצ"ב ע' מב.

(822) תהלים קמח, א.

(823) ראה גם לעיל פרק יח (ע' 000).

תשוקה על תשוקתו להסתופף בהיכל מלך, בלי שום מבוקש ותכלית כלל, ובן כפר הרי הוא מרוחק מן המלך, ואינו יודע עניני המלוכה כלל, והגם שהוא בטל אל המלך, אמנם כל ביטולו אל המלך הוא מפני אימתו ופחדו של מלך המאיר עליו ומתפשט בבחי' מקיף מרחוק, ואין לו שום מושג במעלת הפלאת רוממות המלך להיותו אינו בערך כלל לידע ידיעות כאלו מפני ישותו וגסותו שהוא בן כפר, ולעת מן העתים כאשר המלך מתגלה ברוב פאר הדרת מלך בגאון שרים ועבדים והוד מלכות יתפעל במאד מאד, וירעיש בהתפעלותו, ויתבטל בביטול גדול מרוב היקר והכבוד אשר יראה בכבוד הנפלא, וגם אחרי כן ירבה לספר מכל אשר ראה וכל אשר שמע באריכות גדולה מפרטי עניני הכבוד, ויהיו כל דבריו הארוכים בהפלא והפלגת ענינים שהם מערכו, כמו בריבוי הכסף והזהב והפאר והדומה מאשר ילהיב את בן כפר, ואשר על כל הכבוד הנפלא הלזה ישנו אחד שכולם נשמעים איליו, והוא המלך, אשר היוצא מזה הוא שהמלך מסובב מסיבת הכבוד והשרים, משא"כ הבן כרך, יודע ומכיר אמיתת הענין, דסיבת כל הכבוד הנראה, והישנו במציאות ואינו נראה כלל, והוא בריבוי ההפלגה יותר מאשר נראה, הוא המלך, ומסיבת היות מלך נמצא כל אלה.

והדוגמא מזה יובן למעלה, דכתיב⁷⁴¹ יוצר אור ובורא חשך וידוע הענין בזה⁷⁴², דבעולם הבריאה להיות מאיר שם גילוי האור ביותר לכן נקרא חשך לגבי למטה לפי שאינו בערך להתגלות למטה, ויצירה דשם אינו מאיר ריבוי האור כ"כ כמו שהוא בעולם הבריאה נק' אור להיותו בערך הגילוי למטה, דבריאה ויצי' הם מח' ודיבור⁷⁴³, דמחשבה הוא העלם לגבי הזולת והדיבור גילוי אל הזולת, אשר מובן היטיב אם שהדיבור הוא גילוי ועכ"ז אינו רק הארה מן ההעלם דמח' להיות כל ענין הגילוי שבדיבור אינו בא אלא מהארה בלבד מההעלם דמח' וכן הוא בעולם הבריאה ויצי' ולזאת ישע'י שראה את המרכבה דעולם הבריאה שהוא בן כרך אינו מאריך בדיבורו ואינו מתלהב בהתפעלות חיצוני, משא"כ יחזקאל שראה את המרכבה דעולם היצי' דשם האור שהוא בערך הגילוי ה"ה מאריך בסיפורי הדבר מה שראה ובפרטי המראה בהחיות ומראיהו, ומזה יובן הטעם מה שעבודת החיות ואופנים הוא ברעש להיותו בבחי' ביטול היש, ולכן הוא בא ברעש והתפעלות, אבל השרפים הוא שנשרף כל מציאותם בחומר וגם האור מאיר בגילוי בנפשם לכן ביטולם ואופן הביטול הוא בלי רעש אדרבא בבחי' ביטול פנימי ובלתי מורגש כלל.

(מד) **ועפ"י** יובן הפרש הרצוא דנה"א לרצוא דנה"ב, דהנה הנה"א הרי שרש התגלותו הוא מע"ס דקדושה, ובהיותו למעלה ה"ה בתכלית הדביקות והביטול לאלקות וכמ"ש⁴²³ חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתו לפניו, דעמידה

(741) ישע"י מה, ז.

(742) ראה לקו"ת דרושים ליוה"כ טו, ריש ע"ב. שה"ש ד, ג. מב, ד. סה"מ תרצ"א ע' רפז. ובכ"מ.

(743) ראה לקו"ת ר"פ בלק (סז, א ואילך).

זאת הוא בחי' ביטול ודביקות, ואף גם בירידתו למטה בהתלבשות בגוף ונה"ב אינו נפרד ממקורו כלל, וכמו שהוא למטה בהתלבשות כנ"ל הרי יש לו דעת והשגה באלקות ממש, ולכן כאשר הנה"א מתבונן בהתבוננות אלקי הרי יש לו הכרה פנימית בהמוחש דאלקות עד שבא לכלל ביטול במציאות בכליון כל עצמיותו לגמרי, וכנ"ל⁷⁴⁴ בענין מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ⁴⁹⁴, דארץ הוא געה"ת ושמים געה"ע דכל זה הרי לא חפצתי, ונת' שאין רצונו וחפצו מתיישב בשום דבר שהוא רק הארה ולא עצם, דלכן ועמך מה שהוא רק, ואינו אלא עמך טפל ובטל לך, כלומר הארה ולא עצם הרי לא חפצתי, אין חפצו מתיישב בזה כלל, דכל זה בא מפני ההכרה פנימית באלקות, וההרגש בהעצמות (און דער דער הער אין עצמות א"ס ב"ה), משא"כ הנה"ב הרי שרש התגלותו הוא משמרי האופנים⁷⁴⁵, וירד למטה יותר ביש דנוגה, דנוגה מעורב טו"ר⁷⁴⁶, והוא מרוחק בתכלית מאלקות, ורק מה שהנה"א מתלבש בהנה"ב⁷⁴⁷, וכאשר הנה"א בהתלבשותו בהנה"ב מתבונן בהתבוננות אלקי כלל, ובהתבוננות זו איך דאוא"ס ב"ה קדוש ומובדל מגדר העולמות, ובא במושג בנה"א בענינים מוסברים ומבוארי' ביותר באופן קדושת העצמות, שקדושתו ית' היא קדושה עצמית מה שאינו בדומה כלל לכמו שהוא בקדושת ההשתל, ומתפעל על זה בהתפעלות גדולה הנה אז מאיר גם על הנה"ב אור נאצל מהתפעלות זו, מה שהנה"ב מתפעל מזה שיכולים להתפעל מהתפעלות אלקי (אָט פון דעם גופא, ואָס עס איז פראַן אַ נברא, ואָס ער וערט נתפעל פון אלקות בהתפעלות גדולה כזו, הנה מזה מתפעל הנה"ב, להיותו הוא חומרי וגס ביותר, ואין אצלו ידיעה זו דיכולי' להתפעל מאלקות, לפי שאין לו שום מושג בענינים אלו), אמנם כאשר התפעלות הנה"א באה ומאירה בלב הגשמי והחומרי ממש, להיות לבו ובשרו ירננו ברינה וגעגועים אל אל חיל⁴⁰⁷ לסיבת ההשגה באלקות וקדושתו ית', דגם הלב הגשמי והבשר ממש בא להיות נמשך אחרי אלקות (צוא געטליכקאייט), והיינו דכמו שהלב ובשר הגשמי הרי בטבעם מתפעלי' על טוב גשמי, שפועל בהם המשכה (אָ ציא) להדבר הגשמי, הנה כאשר התפעלות האהבה דנה"א מגיעה ומתפשטת בלב ובשר הגשמי ממש, שהלב הגשמי מתפעל על אלקות⁷⁴⁸, בתנועתה וטבעה כמו שהיא מתפעלת בדבר גשמי, אז פועל גם על הנה"ב להיות הנה"ב בעל מדות בטבעו, ומטבע הבעל מדות להתפעל בעת התגלות הלב הבשרי, ולכן גם הנה"ב מתפעל אז בהתפעלות גדולה, הבאה בסיבת התפעלות הנה"א, אמנם להיות הנה"ב בעצם מרוחק מאור ד', ועוד זאת לסיבת מקורו שהוא יש דנוגה שמעורב טוב ורע, דמשוי'ז

גוף החי והמדבר, דזהו רק מצד אור הנפש שבו המחי' את גופו, ובהסתלק הנפש מן הגוף, הרי יוצא הגוף מגדר גוף החי והמדבר ומתבטל חיותו, וכן באופן כזה הוא גם בגוף הצומח והדומם, דדומם וצומח הרי גם בהם יש חיות המחי' אותם וכמו העץ בעת חיבורו בארץ הרי יש בו נפש הצומחת שמצמיח אותו ומגדלו מקטנו' לגדלות, וגם בעת שכורתין את העץ ממקום גידולו בהארץ, הרי גם אז, אין זה שהנפש הצומחת מסתלקת ממנו לגמרי מיד, אלא נשארת בו להחיותו כדוגמת חיות נפש הדוממת בהדומם, דגם בה יש נפש המחי' אותה, דנפשות הצומח והדומם הם מקיימים את גופי הצומח והדומם, והוא המהווה אותם תמיד אשר לא יתבטלו ממציאיותם כמו שהיו קודם שנבראו, דהנה התהוות היש ה"ה בבחי' התחדשות דקודם שנתהווה היש הרי לא הי' מציאותו כלל, דמציאותו הוא דבר מלא דבר⁸⁰⁹, דקודם שהי' דבר, הי' לא דבר ממש, ונפש הצו"ח שומרים את גופי הצו"ח שלא יתבטלו ממציאיותם כמו שהיו קודם הבריאה.

ג) והנה הרוחניות שבגשמיות הנבראים, והיינו האור והחיות האלקי שמחי' את גוף גשם הנברא, הוא טוב וחיים מצ"ע⁸⁰⁶, דהנפש הרי יש לו קיום מצ"ע, דגם בצאת הנפש מן הגוף הרי הוא נשאר קיים, וכמ"ש⁸¹⁰ והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את הוי', דהנפש נשאר קיים להיותו טוב, והגשמיות והחומריות שבכל דבר הוא מות מצ"ע שאין לו קיום מצ"ע כ"א מצד הנפש המחי' אותו⁸⁰⁶, אבל מעצמו הרי הגוף הוא כלה ונפסד תמיד, ובהסתלק הנפש מהגוף הרי נעשה אין ואפס ממש, ובפרט עכשיו דגשמי העולם הוא ממישכא דחויא⁸¹¹, שהוא ק"נ המעורב טו"ר, דהרע הוא מות ממש מצ"ע גם בעת קיומו, דהנה מה שהוא חי בעצם הוא אלקות וכמ"ש⁹⁶ וה' אלקים אמת הוא אלקים חיים, דלהיותו אלקים אמת, דהוא אמיתת המצאו שמציאותו מעצמותו לכן הוא אלקים חיים בחיים עצמיים, וכן מה שהוא בבחי' דביקות באלקות נק' חיים וכמ"ש⁸¹² ואתם הדבקי' בהוי' אלקיכם חיים כולכם היום, דלהיותכם דבקים באלקים לכן אתם ג"כ חיים, וכן הדבוק באלקות נק' חיים מצ"ע לפי שהוא מעין מקורו, וכנ"ל⁸¹³ דכל הדבוק במקורו הוא מעין מקורו, וא"כ נק' חיים גם מצ"ע, אבל הרע הוא היפך ומנגד לאלקות, והפרידן מאחדותו ית'⁸¹⁴ א"כ הוא

809) ראה המשך מים רבים תרל"ז פ"ל (ע' לו): וכמא' החוקרים כי ברא דבר מלא דבר. ובהערה שם: רס"ג בספר האמונות והדעות מאמר א: דבר לא מדבר, וכ"ה במורה נבוכים ח"ב רפ"ג. ואולי גם כאן צ"ל כן.

810) שמואל"א כה, כט.

811) ראה תקו"ז בהקדמה (י, ב). תכ"א (מת, ב). זהר ח"א לו, ב. עץ חיים שער מא (שער החשמל) ספ"א. שער מט (שער קליפת נוגה) פ"ד. שער נ (שער קיצור אבי"ע) פ"ב. תניא פל"א (מ, ב). פמ"ה (סד, ב). רפמ"ז. ספר התקירה להצ"צ סח, ב.

812) ואתחנן ד, ד.

813) פרק כט (ע' 000).

814) ראה תו"א הוספות קיא, ד. קטז, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תתכ. תקע"א ע' קעג. תורת חיים נח עה, ג.

744) פרק כה ופרק לג (לעיל ע' 000. ע' 000).

745) ראה עץ חיים שער נ (שער קיצור אבי"ע) פ"ט. לקו"ת ויקרא ב, ב. האוינו עד, ג. שה"ש מב, ד. ובכ"מ.

746) ראה עץ חיים שער מט (שער קליפת נוגה). ובכ"מ.

747) ראה סה"מ עת"ר ע' כה. תרצ"ב ע' סב. הי"שית ע' 114.

748) ראה גם סה"מ תרצ"א ע' סב. תרצ"ב ע' רנז. ע' שלו. ע' שפז. ע' תה. תרצ"ג ע' תנד. תרצ"ז ע' 215. ע' 282. תרח"ץ ע' קפ. הי"שית ס"ע 112 ואילך.

הנה גם בעת שהנה"א מתלבש בהנה"ב ומתכוון בהתכוונות אלקי כנ"ל עד שבא גילוי ההתפעלות בלב הגשמי, וע"י הלב בא ההתפעלות גם בנה"ב שגם הוא מתפעל, הרי גם אז, אין זה שיש לו הכרה פנימית באלקות, אשר הכרה זאת תהי' סיבת התפעלותו על ד' כ"א שהוא אור מקיף ומאיר עליו מרחוק מאד, להיותו עב וגס בטבעו, לזאת ההתפעלות שלו הו"ע הביטול שלו שמתבטל מישותו וגסותו, וניזו וניתק ממקומו הגס והחומרי לבוא ברצוא אל ד', לזאת התפעלות זאת באה במורגש וברעש לסיבת ישותו וגסותו, אמנם אז ע"י התפעלות ורעש זה הנה מתברר הטוב מן הרע, בנפש זו המעורבת טו"ר כנ"ל, וכמו עד"מ כאשר מבשלים איזה דבר מאכל במים רותחים על גבי האש, הנה מתוקף רתיחת המים על האש ביותר, הנה בסיבת רתיחה זו הנה מתפרדים כל המיני סיגים ופסולת הנמצאים והדבוקים בהמאכל ונופלים למטה ועצם המאכל נשאר זך וצלול, וכן הוא בהנה"ב להיותו מעורב טו"ר, הנה ע"י רעש ההתפעלות שהוא הרתיחה שלו מתפרד ממנו הסיגים והפסולת מהרע, והטוב עולה ונדבק בה, ונמצא שהרצוא דנה"ב אם שהוא ביטול היש בלבד, ולכן בא ברעש וגודל ההתפעלות, אבל ברעש זה הנה עולה הטוב ונעשה בבחי' רצון א' לד' והרע נדחה לחוץ, אבל הנה"א שהוא ממדר' הקדושה לגמרי והוא בבחי' קירוב לאלקות לכן הביטול והרצוא שלו הוא בלי רעש כלל אדרכא בלתי מורגש, ובא בכליון וכלות הנפש ממש.

מה) **והנה** אם רץ לבך שוב למקום⁴⁸⁸, דאחר הרצוא צ"ל שוב, וכנ"ל דאמיתית ענין הרצוא הוא כאשר מביא לידי שוב, דלאחר העבודה ברצוא וכלות הנפש הנה אח"כ הוא השוב, דלא תהו אלא לשבת יצרה⁵⁰⁰, והשוב הוא בתומ"צ, דזה מיישב ומרווה במעט הצמאון, להיות גילוי אלקות למעלה בעולמות עליונים ולמטה בנפש האדם ובגילוי בחלקו בעולם, דהנה אורייתא מחכ' נפקית⁷⁴⁹, דהשראת אוא"ס ב"ה הוא בחכ' וכמ"ש⁷⁵⁰ והו"י בחכ', דהו"י הוא שם העצם וכמ"ש¹⁷¹ וארא אל אברהם כו' ושמי הו"י לא נודעתי להם כו' ופרש"י לא ניכרתי להם במדות אמיתית שלי, דשם הו"י הוא שם האמת כדכתי'⁷⁵¹ ואמת הו"י והוא שם העצם⁷⁵², דכן הוא גם בשם הו"י שבא בגילוי, ומכ"ש בשם הו"י שבהעלם העצמות (שם הו"י דלעיל⁷⁵³) דבי' אמר בפרדר"א⁵⁴¹ עד שלא נבה"ע ה' הוא ושמו בלבד שהוא באוא"ס שלפני הצמצום, ועל כל זה הוא אומר והו"י בחכ' שמאיר ומתגלה בבחי' החכ' להיות חכ' הוא בחי' ביטול לכן היא כלי לאוא"ס ב"ה, דאין אוא"ס שורה אלא במקום שבטל איליו ית⁷⁵⁴, ואורייתא מחכ' נפקית לכן היא כלי לאוא"ס ב"ה, וזהו מה שהתורה

דוקא, וכנ"ל דבכדי לעלות הוא ע"י הסגה לאחור, וכנראה כחוש בהילוך, דבכדי שיהי' בכחו לעלות למעלה יותר הוא עי"ז שמתחלה סג לאחור, וכמו"כ בעבוד' הוא ע"י רו"ש, שהוא בהעלאה והמשכה, ונמצא שהם ב' מיני עבודה בב' בחי' רו"ש והם הג' אהבות שבפ' ראשונה דק"ש ואהבת כו' בכל לבבך בכל נפשך ובכל מאדך²⁴⁰ ומה שאומר אח"כ⁸⁰² והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך, ואמרז"ל⁸⁰³ בד"ת הכתוב מדבר שהוא בחי' השוב המבואר בפ' ראשונה דק"ש בכלל, ובאה בדרך פרט אח"כ בפ' שני דק"ש⁸⁰⁴ שהו"ע קבלת עומ"צ, דמצות הם כלים רחבים שיתיישב בהם אור הרצוא היותר נעלה, וביאור הענין הוא דהנה כתי'²⁴⁰ ואהבת את ה' בכל לבבך ואמרז"ל⁶¹⁸ בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר, דזהו התחלת עבודת האדם להביא בעבודתו וביגיעתו בעבודה האלקית, אשר גם היצה"ר שהוא הנה"ב והטבעי יבוא לאהבה את ה', והנה מזה שאומר' בשני יצריך משמע שהאהבה הבאה בזה הוא משניהם, מהנה"א והנה"ב כאחד, והיינו שבאה ע"י התלבשו' הנה"א בהנה"ב, ושניהם כאחד באים לידי אהבה אחת ממש, וכן מובן מהא דארז"ל⁸⁰⁵ ואהבת את הו"י אלקיך, שיהא שם שמים מתאהב על ידך (וערין גיליבט דורך דיר) שמזה מובן שהאהבה הבאה הוא משניהם כאחד, אשר בהכרח בזה כמה ענינים, ובהם גם זאת דכמו שהאהבה הבאה להנה"ב, והיינו שגם הנה"ב יבוא באהבה ורצוא לד' הוא ע"י עבודת ויגיעת הנה"א דוקא, דהנה"ב מצ"ע הרי אין זה ענינו, ומה שבא לכלל אהבה לד' הוא אך ורק ע"י הנה"א, הנה יובן גם זה שע"י הנה"ב בא גם הנה"א לבחי' ומדריגה נעלית יותר, וזהו מה דשניהם באים לידי אהבה אחת ממש, והנה הדרך שיבוא האדם לתחלת אהבה זו, הוא ההתכוונות כמה שכתוב³⁵³ ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע⁸⁰⁶, ואומר בסוף הענין⁸⁰⁷ ובחרת בחיים, דבחירה זו היא באה ע"י הקדמת הידיעה וההשגה, דזהו מה שאמר ראה נתתי לפניך, והוא כאומר ראה נתתי לפניך ב' דברים הרחוקים זמ"ז בתכלית הסתכל בהם היטיב, וברר לך אחת מהם, הרי שניהם לפניך וביכולתך לבחור באשר תבחר, אבל הנני אומר לך כי תשוב⁸⁰⁸ לבחור בזה שהיא טובה ומעולית יותר.

והענין הוא דהנה בכל דבר ודבר שישנו בעוה"ז הרי יש בו רוחני' וגשמיות, דהרוחניות הוא האור וחיות אלקי המח' את גוף גשם חומר הנברא, וכמו בחי' ומדבר הרי יש בו אור וחיות הנפש המח' את גוף גשם חומר החי והמדבר להי'

(802) ואתחנן ו, ו.

(803) ספרי ורש"י עה"פ. יומא יט, ב וברש"י שם ד"ה בס (הב). שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סקנ"ו סט"ז.

הל' תלמוד תורה פ"ג ס"ב.

(804) עקב יא, יג ואילך.

(805) יומא פו, א.

(806) ראה סה"מ תרנ"ז שבהערה שבהערה 96. תרס"ט ע' קח ואילך. עת"ר ע' יט ואילך. המשך תער"ב

ח"א ע' רכג ואילך. סה"מ תרצ"ב ע' מח ואילך. תש"ז ע' 157. לקוטי שיחות חכ"ה ע' 7.

(807) נצבים ל, יט.

(808) בצילום כתי"ק שתח"י אינו ברור אם האות בסוף התיבה הוא ם או ך.

(749) זרה ח"ב טב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.

(750) משלי ג, יט.

(751) תהלים קיז, ב.

(752) ראה כסף משנה הל' ע"ז פ"ב ה"ו. פרדס שער יט (שער שם בן ד'). מורה נבוכים ח"א פס"א ואילך.

עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

(753) ראה פרק ח (לעיל ע' 000).

(754) ראה תניא פ"ו. פכ"ב. ועוד.

נקראת אמת וכמ"ש⁷⁵⁵ קרוב הוי' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ואמרז"ל⁷⁵⁶ ואין אמת אלא תורה, להיות שבתורה מאיר גילויי בחי' אמת הוי', והנה האמת בכל דבר, הוא, ראשיתו, היותו, ותכליתו, וזהו מה שתיבת אמ"ת היא מורכבת מג' אותיות א' מ' ת' דא' הוא ראשית הא"ב, המ"ם אמצעיתו, והתי"ו תכליתו וסופן⁷⁵⁷, דכן הוא באותיות העולם (שבהן נבה"ע⁷⁵⁸) ואותיות התורה, דבכללות הוא מ"ש⁷⁵⁹ אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, אני ראשון הוא האוא"ס שלפני הצמצום שהי' הוא לבדו ואני אחרון הוא הגילויי דלע"ל דכתי"ו⁷⁶⁰ ונשגב הוי' לבדו ביום ההוא, דביום ההוא יהי' ניכר ונרגש איך כי הוא לבדו ואין זולתו, דהגילויי דלע"ל הוא שהעולמות יהיו בטלים בתכלית הנה אז יבינו ירגישו וידעו כולם איך כי הוא ית' לבדו הוא ואין זולתו, ולכן כל הגילויים דלע"ל הוא בבחי' אתה, וכמאמר⁷⁶¹ וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו הוי' אלקי ישראל מלך דזהו כי אתה אבינו כו'⁷⁶² להיות שאז יהי' גילויי בחי' העצמות לכן הגילויי הוא בחי' אתה כו' ומבלעדי אין אלקים, דגם עתה דהתהוות העולמות הוא משם אלקים וכמ"ש⁷⁶³ בראשית ברא אלקים, שהוא התהוות כח הפועל בנפעל, ושמש ומגן הוי' אלקים⁷⁶³, דשם אלקים הוא מעלים ומסתר על שם הוי', אבל באמת הנה כל ההסתר הזה אינו אלא לגבינו לבד, אבל לגבי' ית' אין שום דבר המסתר כלל⁷⁶⁴, וזהו ומבלעדי אין אלקים המעלים ומסתר ומאיר לאחר הצמצום כמו שהוא לפני הצמצום ממש, והעולמות הנה גם עכשיו הם בטלים בתכלית כמו לפני הצמצום כו', וזהו האמת, דאני ראשון ואני אחרון ה"ה מתאחדים בהמ"ם שהוא בהווה דהתהוות העולמות כמו שהוא ע"י שם אלקים, וזהו ומבלעדי אין אלקים, דשם אלקים שהוא מדת הדין והצמצום הנה באמת אינו צמצום אמיתי כ"א דכוונתו הוא שיהי' הגילויי אור כמו שהוא, ולהיות שאי אפשר לכן בא ע"י הקדמת הצמצום, אבל אמיתת הדבר הוא דגם עכשיו כמו שהעולם נתהווה בפועל ע"י שם אלקים מאיר האור שלפני הצמצום ממש כו'.

בט"ד

ומשה⁷⁹⁵ נגש אל הערפל אשר שם האלקים⁷⁹⁶, וצ"ל מהו הנתנית סימן אשר שם האלקים, ועוד⁷⁹⁷ דהנה שם אלקים הוא מדת הדין והצמצום, ובמ"ת נגלה הקב"ה כזקן מלא רחמים⁷⁹⁸ א"כ למה מזכיר שם אלקים שהוא מדת הדין והצמצום, ועוצ"ל מהו ענין הערפל שצריכים עליו סימנים אשר שם האלקים, דמשמע מזה דלולי זאת הי' מקום לטעות במהות מעלת מדריגת הערפל, ובכדי שלא לטעות במעלת מדריגתו אומר עליו כי שם האלקים, ומשה נגש אל ערפל זה, וצריך להבין מה ענין הערפל בכלל, וערפל הנפלא אשר איליו נגש משה. והנה בעה"מ⁷⁹⁹ אי' ומשה נגש אל הערפל זהו העוה"ז, אשר שם האלקים זהו עולם העשי', דעשי' נעשה בסוד אלקים, וצ"ל מהו עוה"ז ושייכות בחי' משה לעוה"ז דוקא.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת⁸⁰⁰ דהפרש הרצוא דנה"א ונה"ב הוא סיבה מקורית, והפרש ביטול השרפים ואופנים ומקום עמידתן בבריאה ויצ' וישעי' שראה המרכבה דעולם הבריאה נק' בן כרך³⁶⁹, ויחזקאל ראה המרכבה דיצ' נק' בן כפר³⁶⁹, והנה"ב דשרשו משמרי האופנים⁷⁴⁵ הביטול שלו בהתפעלות, וברעש זה מתברר, משא"כ הנה"א דשרשו מע"ס דקדושה הביטול שלו בחשאי, ותכלית הרצוא הוא השוב בתו"מ, הן למעלה והן למטה בנפש ובעולם, ובפרטיות הם ב' אופנים בהעלאת מ"ן ונת' ההפרש בין תהו לתיקון, דכלים דתהו המשיכו אור שלמעלה מגדר הכלי' בכלל, והוא בחי' או"מ דשרשו מעיגול הגדול שלפני הקו.

מט) והנה⁸⁰¹ נגד ב' בחינות אלו דתהו ותיקון, דבשרשם הם קו והאוא"ס שלפני הקו, הרי ישנם ב' עבודות, דתכלית הכוונה בבריאת והתהוות הנשמות להמשיך האור א"ס שלפני הצמצום שיאיר ויומשך למטה, ודוקא ע"י עבודה בהעלאת מ"ן, וכנ"ל, ולזאת הם ב' בחינות העלאת מ"ן, הא' העלאת מ"ן לאו"פ והגילויי אורות דתיקון, שהוא אור המתלבש בהכלי', והב' העלאת מ"ן להאורות דתהו שהם למעלה מגדר הלבשה בכלים, והנה כל עבודה היא בבחי' רו"ש

(795) להתחלת וסיום המאמר – ראה ד"ה ויעמוד העם מרחוק – והמאמרים שלאחריו – תרנ"ח (סה"מ) תרנ"ח ס"ע קפו ואילך.
 (796) יתרו כ, יח.
 (797) ראה ד"ה ומשה ניגש אל הערפל במאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"א ע' שלו. אוה"ת יתרו ע' א"ט. ד"ה הנ"ל תרס"ח (סה"מ תרס"ח ע' קפז).
 (798) מכילתא ופרש"י עה"פ יתרו שם, ב.
 (799) = בעמק המלך (שער עולם הבריאה פ"ג. הובא באוה"ת שם (ע' א"ח)).
 (800) פרק מא (לעיל ע' 000).
 (801) בהבא לקמן (עד סוף פרק נב) – ראה ד"ה מצה זו תרס"ד שבהערה 1.

(755) תהלים קמה, יח.

(756) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. פתיחתא דאיכ"ר ב. תקו"ז תכ"א (ג, א). וראה ברכות ה, ריש ע"ב (ראה מהר"ץ חיות שם).

(757) ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. ב"ר פפ"א, ב. דב"ר פ"א, י. שהש"ר פ"א, ט (א). רש"י שבת נה, א (ד"ה חותמו).

(758) ראה בארוכה תניא שעהיוה"א פ"א ואילך.

(759) ישעי' מד, ו (הובא במדרשים ורש"י שבהערה 757).

(760) ישעי' ב, יא. שם, יז.

(761) נוסח התפלה בר"ה ויוהכ"פ.

(762) ישעי' סג, טז.

(763) תהלים פד, יב. וראה תניא שעהיוה"א פ"ד ואילך. אוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ (ע' שא). סה"מ תרנ"ק ע' רעג ואילך.

(764) ראה סה"מ תרנ"ז ע' מח ואילך.

(מו) **והנה** בחינה זו מאיר ונמשך ע"י התומ"צ, דבתורה מאיר גילוי אוא"ס ב"ה, והנה גם עתה שנתהווה העולם, ונראה למציאו' דבר, הנה ע"י עוסק התורה, גם עכשיו אין העולם מעלים ומסתיר כלל, וזהו"ע השוב, שמאיר בתורה, אמנם הוא בא ע"י הקדמת הרצוא תחלה, דכאשר בא לכלל רצוא וכלות הנפש איליו ית' בעבודתו ברצוא הנה מאיר לו ונמשך אור וגילוי בנפשו ע"י עסק התורה, וזהו עוטה אור כשלמה⁷⁶⁵, דהתורה היא לבוש ושלמה להאור עצמי דאני ראשון דהוא לבדו הוא שלפני הצמצום, וכן מצות הם כלים לאוא"ס ב"ה, דתרי"ג מצות דאורייתא ו' מצות דרבנן⁷⁶⁶ הם תר"ך⁷⁶⁷ עמודי אור⁷⁶⁸, דזהו פירוש מצוה מל' צוותא וחיבור⁷⁶⁹ שע"י המצוות מתחבר האדם עם האלקות וכמו⁷⁷⁰ העמוד שמחבר הגג עם הרצפה כן המצוות ממשיכים האור שלמעלה שיאיר ויומשך ויתגלה למטה ממש כו' דהמובן בהענין הוא דע"י התורה, הנה תורה אור⁷⁷¹, שנמשך האור בכללו' וע"י המצוות הנה מאיר ונמשך אור זה הכללי בפרטיות, וזהו"ע השוב שאחר הרצוא, וכן ע"י תומ"צ ממשיכים גילוי האור בעולמות העליונים וכמ"ש²⁰⁵ זאת התורה אדם, אדם הוא אדם העליון וכמ"ש⁷⁷² ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, שע"י התורה ממשיכים תוס' אור וגילוי באדה"ע, וע"י המצוות הנה רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא⁷⁷³, וכמו באדם למטה הנה האברים הם משכן וכלים להשראת הנפש וכחותיו, דכל כח מאיר נמשך ומתפשט בהאבר הראוי לו לפי מזגו ותכונתו, דכח הראי' בעין וכח השמיעה באזן כו' הנה כמו"כ רמ"ח פקודין כל מצוה ומצוה ממשכת האור וגילוי העליון לפי מדריגתה להיות המצוות בכלל הם כלים ומשכן לאור העליון, ובד"כ הנה ע"י התורה ממשיכים אור העליון בבחי' חכ' דאצי' וע"י המצוות הוא המשכת האור במדות חג"ת, וזהו העבודה ברו"ש, דע"י הקדמת העבודה ברצוא שהוא הביטול והכליון לאוא"ס בעבודה דק"ש הן הרצוא דנה"א והן הרצוא דנה"ב, הנה ע"י עסק התומ"צ שאחר זה הוא בחי' שוב, שע"י עסק התורה וקיום המצוות שבא אחר הרצוא בתפלה הנה ממשיך גילוי אלקות בעולמות העליונים למעלה, ולמטה בגילוי בנפשו ובחלקו בעולם.

(765) תהלים קד, ב. וראה לקו"ת שמע"צ פו, א. אוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ (ע' שצד ואילך). סה"מ ה"ש"ת ע' 67 ואילך.

(766) ראה סה"מ תרצ"א ע' רעט. וש"נ. לקו"ש חכ"ט ע' 104 ואילך.

(767) ראה ספר כתר תורה (להר"ד ויטאל) הובא בתורת העולה להרמ"א ח"ג פל"ח (לב, א). דרך אמונה (להר"מ בן גבאי) ע' כו ואילך (בהוצאת קה"ת, תשמ"ח). של"ה פ' יתרו שטו, סע"א. מאורי אור ת, נו.

(768) ראה פרדס שער ח (שער מהות והנהגה) פ"ג. תניא אגה"ק סכ"ט (קב, סע"ב ואילך). סה"מ תרצ"א שם. לקו"ש חכ"ט ע' 110 ואילך.

(769) לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב. סה"מ תרצ"ב ע' עח ואילך. תרח"ץ ע' נב. וש"נ. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהורי"צ ח"י ע' שסט (הועתק ב"היום יום" ח חשוון). ובכ"מ.

(770) ראה אגה"ק שם.

(771) משלי ו, כג.

(772) יחזקאל א, כו.

(773) ראה תקו"ז תיקון ל (עד, א). תניא רפכ"ג.

וא"כ יובן דהגם דמיעוט הכלי' דתהו אינו דומה כלל למיעוט הכלים דתיקון, דמיעוט הכלים דתיקון הוא שנעשים כלים ראויים לגילוי אור, ומיעוט הכלים דתהו שאינם ראויים לגילוי אור, הנה עכ"פ מצד זה גופא כלים דתיקון המשיכו אור כזה שהוא בגדר התלכשות בהכלים, והכלי' דתהו המשיכו אור כזה, דלא לבד שאינו בערך הכלי, כ"א גם שהוא למעלה מהכלים אשר היוצא מזה מובן מאיליו דגילוי אור התהו הם אורות מופלאים ומובדלי' שאינם בערך ובדוגמא כלל להפלאות האור דתיקון, וזהו שהם אורות מרובים אורות מופלאים ומובדלים, ובד"כ הוא בחי' או"פ ואו"מ דאורות דתהו הם או"מ ואורות דתיקון או"פ, וכמ"ש בע"ח⁷⁹⁴ שהם עיגולים ויושר, דתיקון הוא יושר בחי' או"פ, ואורות דתהו עיגולים בחי' או"מ, ושרשן הוא קו ואוא"ס שלמעלה מהקו דהגילויי אורות דתיקון הם גילוי הקו, ובד"כ הוא מה שבא בגילוי בעולמות ולפ"ע העולמות, ואורות דתהו אם שהם ג"כ באים ע"י הקו אבל שרשם מעיגול הגדול שלפני הקו.

והנה במ"ת הי' התגלות אלקות למטה, שהי' גילוי בחינות ומדריגות היותר נעלים, והי' גילוי בחי' העיגולים והיושר כאחד, ובהתגלות העצמות ב"ה הורגש הכוונה העליונה שמושרשת בהעצמות דהעיקר הוא להמשיך האור בכלים, דזהו כללית ענין התומ"צ, וישראל ביציאתם ממצרים היו עוד חסרים כלים, והרגש כוונה זו היתה בכל ישראל, ולזאת כאשר ראה העם דחזא עמא התגלות העצמות ב"ה, והורגש בהם הכוונה האמיתית שבתומ"צ להיות בבחי' שוב כנ"ל משו"ז ויעמד העם מרחוק, ורק משה לבדו נגש אל הערפל אשר שם האלקים.

התבאר,

הממוצע דמשה, והגילוי שמלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט.

(מא) השגת השרפים, (מב) עמידת השרפים ואופנים בריא' ויצי', (מג) בן כרך ובן כפר, (מד) מקורי התגלות נה"א ונה"ב, (מה) אמ"ת אני ראשון ואני אחרון כו', (מו) תומ"ש שוב, (מז) או"כ ריבוי ומיעוט, (מח) בהפרש מיעוט הכלים דתהו ותיקון ואופן המשכתן.

(794) ראה עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"א*. שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ג'ד. וראה תו"א שמות נב, א. סה"מ תרמ"ג ע' קמו. תרמ"ח ע' ריג ואילך. תרמ"ט ע' רלט ואילך.

תכלית⁷⁸⁸ הנה כוונה זו היא מושרשת בהעצמות למעלה יותר, ובכח הקדום שבהכלי/ לכן ביכולתם לפעול ולגרום בהאור היפך טבעו שיורד למטה להאיר בהכלי, ולזאת מאחר דסיבת המשכת האור בהכלי הוא מפני הכלים דוקא א"כ יובן דהמשכת וגילוי האור יהי' לפי אופן הכלי, ולכן כלי כזו שביכולתה לקבל אור ממשכת אור וגילוי כזה שביכולתו להאיר ולהתלבש בהכלים, והיינו האור שבגדר ההתלבשות, והכלי שאינה יכולה לקבל גילוי אור, אבל בכ"ז הרי בכח שרשה הקדום היא ממשכת את האור לכן היא ממשכת אור וגילוי כזה שאינו בגדר התלבשות. והענין הוא דהנה אור אינו בערך הכלי, וכנ"ל⁷⁸⁹ בענין אור הקו אם שהוא בא דרך הצמצום, דהצמצום הוא צמצום הראשון, שחלוק מהצמצומי' דסדר השתל' שהם רק מיעוט האור, משא"כ צמצום הראשון שהוא סילוק לגמרי⁷⁹⁰ וכמאמר⁷⁹¹ סילק אורו הגדול כו, ומ"מ ה"ה דבוק בהמאור שהוא אותו האור ממש שהוא לפני הצמצום, אלא שהוא בחינה אחרונה שבו (מל' דמל' דא"ס) ולכן הרי האור גם כמו שהוא לאחר הצמצום (דכלל' האור הוא מהקו) הוא בבחי' פשיטות לגבי הכלי, דבכלים הם בחי' חכ' וחסד משא"כ באור שאינם בחינות אלו והגם דפעולת הצמצום בהאור הוא, שהאור כמו שהוא לאחר הצמצום הוא בא בבחי' מציאות עכ"פ (וכנ"ל⁷⁸² דע"י הצמצום נעשה האור בבחי' מציאות) וכל מציאות אור הרי בהכרח שיהי' בו מדר' והם הע"ס שבאור, הנה באמת ע"ס דאור הם ע"ס בלי מ"ה⁷⁹² שאינם בבחי' מהות החכ' וחסד דכלים, ולכן הרי אור הקו אם שהוא אור שבא ע"י הצמצום ובכ"ז הוא פועל ההתכללות, דאור החסד בכלי הגבורה כו⁵⁷³ להיו' האור' הם פשוטים לגבי הכלים, שאין הכלים בערכם, ומ"מ הנה כלים דתיקון המשיכו את האור שיאיר בהם, דלהיות שכלים דתיקון הם בבחי' ביטול ע"כ הם כלים רחבים שפועלים בהאור שיתלבש בהם ויאיר בתוכן, והיינו שהאור מצמצם א"ע להיות בערך הכלי, וידוע דהצמצום בהאור הוא, הנחת עצמותו כבי', דהגם דאור אינו בערך הכלי ומ"מ מצמצם א"ע להיות בערך הכלי, ולכן גם אחר הצמצום הזה הרי מאיר האור בגילוי אור רב, עד כי המשכת האור בהכלי הוא בדרך רוי"ש כנ"ל⁷⁹³ שהו"ע מטי ולא מטי, והיינו שאינו בבחי' התיישבות ממש, ומ"מ הרי כללית האור הוא מה שבגדר התלבשות ורק מה שאינו בערך הכלי, לזאת ביטול הכלי' דתיקון עושים בהאור שיהי' בערך הכלים, אבל כלים דתהו המשיכו אור כזה שאינו בגדר התלבשות כלל, לפי דהמשכת הכלי' דתהו הוא רק בסיבת שרשן הקדום הנ"ל לכן ממשיכי' אור נפלא כזה שאינו בגדר התלבשות,

(מז) והנה בד"פ הרי ישנו ב' אופני עבודה, דהנה נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים¹³², שיהי' גילוי והמשכת אלקות למטה, אמנם עייקן הכוונה שיהי' עפ"י עבודה דוקא, וכמו הכנת הדירה שבאה בעבודה ויגיעה דוקא, והוא דבהעלאת מ"ן יהי' המשכת המ"ד, והם ב' בחי' העלאת מ"ן, הא' העלאת מ"ן דתיקון, והב' העלאת מ"ן דתהו, והנה ההפרש בין תהו לתיקון הוא דתהו הוא ריבוי האור ומיעוט הכלים⁷⁷⁴ ומשו"ז הכלים דתהו לא יכלו לסבול האור המרובה דתהו ונשברו ונתפורו, ובתיקון מיעוט אור וריבוי הכלים, והנה אורות מרובים ואורות מועטים, הרי אין הכוונה⁷⁷⁵ בריבוי ומיעוט כפי מושג הריבוי ומיעוט, דנאמר דתהו הוא אותו האור ממש שבתיקון אלא שהוא בריבוי יותר, דאינו כן, דאם נאמר כן דתהו הוא אותו האור ממש שבתיקון אלא שהוא בריבוי, א"כ מפני מה לא יכלו הכלים דתהו לסבול את האור דתהו, שהרי מצינו באורות דתיקון באופן כזה שהאור הוא בריבוי ביותר, והכלי היא קטנה ביותר, ומ"מ הכלי מקבל את האור, ואין זה שהוא רק סובל את האור כ"א מקבלו ומתאחד עמו עד שהאור נק' ע"ש הכלי⁷⁷⁶, וכמו חכ' ובינה, הרי האור בחכ' הוא למעלה יותר מכמו שהוא בבינה, דחכ' תופס בעצם הדבר, ובינה רק במציאות הדבר⁵⁵², דבינה הוא השגה, וכל השגה אינו אלא בקצוות הדבר שהוא מציאות הדבר והתפשטותו בלבד, ולכן שכלי שאינו בא במוגבל כ"כ בקצוותיו, והיינו שהוא בהעדר המציאות, הרי ההשגה אינה תופסת בו, ועכ"פ אינו בא בנקל כ"כ, וחכ' תופסת בעצם שהוא מהות הדבר, דמציאות לגבי מהות אינו בערך כלל, הרי שבחכ' מאיר האור בריבוי יותר מכמו שהוא בבינה, ומצד הכלים, הנה הכלי דחכ' היא קטנה יותר מכמו הכלי דבינה, דבינה הוא התפשטות והתרחבות וחכ' נקודה, דנקודה היא מיעוט כלי לגבי התרחבות שהוא בריבוי, וכנ"ל⁷⁷⁷ בענין כלי החו"ב בהבדל המוחין שלהם, דמוח הבינה חס ויבש שהוא מציאות דבר, ומוח החכ' קר ולת, דהלחלוחית אינה מציאות עדיין, ובמוחין בכלל מאיר האור בריבוי יותר מכמו שהוא במדות, ומצד הכלים, הנה כלי המוחין הם במיעוט יותר, וכמו באדם⁷⁷⁸ הלא הראש היא קטנה בכמות יותר מכמו הגוף והרגלי' ומאיר שם האור והגילוי ביותר, דהמוחין וכחות נעלים הם בראש דוקא, אשר הדוגמא מזה יובן למעלה דבמוחין העליונים שם האור הוא בריבוי והכלים הם במיעוט, וכידוע⁷⁷⁹ דבכל סדר ההשתל' הנה כל הגבוה למעלה במעלה ומדריגה שם

774) ראה עץ חיים שער הכללים פ"א ואילך. שער י (שער התיקון) פ"ה. שער יא (שער המלכים) פ"א ופ"ב. מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' תיז ואילך. תורת חיים בראשית ט, א. ובכ"מ.

775) ראה סה"מ תרכ"ו ע' צו ואילך. תר"ם ח"ב ע' תקצח ואילך. תרנ"ז ע' כס. עטר"ת ע' תכד ואילך. ד"ה בסוכות תשבו תר"ץ פ"ו ואילך. סה"מ ה'ש"ת ע' 98. תש"ב ע' 112. ועוד.

776) לקמן פרק נג (ע' 000) מציין לד"ה קול דודי [תרפ"א]. וראה המשך תער"ב שבהערה 257. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי בלק ק, ב. ובכ"מ.

777) פרק יב (לעיל ע' 000).

778) ראה מקומות שצויינו בהערה 775. לקו"ת אמור לא, א. המשך תער"ב ח"א ע' נט ואילך.

779) ראה ביאורה"ז לאדמו"ר האמצעי חיי שרה קלא, ג ואילך. תו"ח חיי שרה קכו, ד. אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' שכא. המשך תער"ב שם ע' נח ואילך. ע' קסג ואילך. סה"מ פרת' ע' ג. ע' קעז. ה'ש"ת ע' נה.

788) ראה תקו"ז סוף תיקון נז. זהר חדש יתרו לד, סע"ג. וראה גם תקו"ז תיקון יט.

789) פרק כט (לעיל ע' 000).

790) ראה עץ חיים שער א (דרוש עיגולים ויושר) ענף ב. שם ענף ג. אוצרות חיים ומבוא שערים בתחלתן. תו"א וירא יד, ב. לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג. סה"מ תרצ"א ע' לא. ע' סת. ע' שכ. תרצ"ב ע' שמא. תרצ"ו ע' 75 ואילך. תר"ח ע' מא. תש"ב ע' 28 ואילך. ובכ"מ.

791) ראה עץ חיים שם ענף ג. תניא פ"ט (סט, א).

792) ספר יצירה פ"א מ"ה.

793) פרק כט (לעיל ע' 000).

זה שרק סובלים את האור בלבד, כלומר שרק נותנים מקום להאור, כ"א גם מקבלים את האור ומתאחדים בו ביחוד גמור עד שהוא ביטול הכלי אל האור, דהאור נקרא ע"ש הכלי ממש, וכמ"ש במ"א⁷⁷⁶, ומיעוט הכלים דתהו, דהמיעוט הוא רק בחי' יש ומציאות בלבד, ופי' מיעוט הוא קטנות, וכמו הקטן או מי שהוא בר דעת קטן, הנה כשעומד בתנועה אחת, הן במדה, שכל, ורצון הרי אינו יכול לקבל הפכו כלל, והוא מפני קטנות הכלים שלו, דכאשר הוא בתנועה זו אינו שייך כלל לתנועה אחרת, שאין נותן מקום כלל לדבר זולת זה שהוא בה, ועד"ז יובן במיעוט הכלים דתהו שהם מיעוט ממש לסיבת קטנותם ומשו"ז הנה לא לבד שלא יכלו לקבל את האור ולהתאחד עמו, הנה גם לא יכלו לסבול את האור דתהו, דכלים לא נתנו מקום להאור, ומשו"ז נשברו הכלים ונתפזרו, ואם היות דאמת הדבר דסיבת שבירת הכלים דתהו הוא מפני קטנות הכלים דתהו, אבל עם כל זה יובן דכלים דתיקון אם שהם בבחי' מיעוט וביטול המשיכו אור כזה שהוא בגדר התלבשות, וכלים דתהו הורידו אור כזה שאינו בגדר התלבשות כלל, והענין הוא דהנה כלים למעל' הם ממשיכים את האור⁷⁸⁵, והוא בדוגמת האברים למטה, וכמו אברי הגוף שהם ממשיכים את אור וחיות הנפש, ולכן כשנעשה איזה קלקול ח"ו הרי הקלקול הוא מצד האברים, והרפואה הוא שמתקנים את האבר ונמשך החיות, דמצד החיו' אינו שייך הקלקול ח"ו, דלמטה זהו ההפרש בין אברים וכלים, דכלים מקבלים את האור, ואברים ממשיכים את האור, ורק הכלים שהם מצוה וכמו אתרוג סוכה תפילין ציצית כו' הם כלים ממשיכים בדוגמת אברים, וכן הכלים שהם עפ"י התורה, והיינו שעושה את הגשמי כלי לאלקות, אז הכלי הוא בדוגמת האבר להמשיך אור, וכמו כאשר מתנהג עפ"י התורה בעסקו במו"מ וכל עניניו אשר בזה עושה את הגשמי ממש לכלי שימשיך את האור בברכה מרובה, וע"ד שמצינו באלישע⁷⁸⁶ דאין עוד כלי ויעמוד השמן, דכל זמן שהי' כלי הי' השמן נמשך ולא נפסק ורק כשאינו עוד כלי אז עמד השמן ולא נמשך יותר, להיות זה ענין נסיי, דכלי ימשיך אור וברכה, וכן הוא בכל כלי שהיא עפ"י תורה כנ"ל שהם ממשיכי' את האור בתוס' ברכה מרובה, אבל אברים ממשיכים אור, ולמעלה הנה הכלים הם כמו האברים שהם ממשיכים אור, דהאור הנה חפצו ותשוקתו לעלות למעלה וכנ"ל⁷⁸⁷ דבאור יש כוסף ותשוקה להכלל במקורו, דאור מרגיש את ירידתו, ולכן עיקר תשוקתו לעלות, והכלי גורם ופועל בהאור להיות היפך טבעו, לירד למטה להאיר בהכלי ולהלביש את הכלי, והוא לפי דשרש הכלי הוא למעלה משרש האור, והיינו שבהכלי נרגש הכוונה העליונה, דרצונו ית' שהי' דוקא הגילוי למטה, דכוונה זו כמו שהיא מושרשת בהעצמות הוא למעלה מענין הגילוי, דהנה אוא"ס ב"ה הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין

האור הוא בריבוי יותר והכלים במיעוט, וכל מה שיורד ממדריגה למדריגה יותר שם כלים מרובים ואורות מועטים, דזהו⁷⁷⁹ מה שמצינו חילוק במספר היחידית עשירית מאות אלפים, דלפעמים יחידות במל' עשירית בז"א מאות באו"א ואלפים בא"א⁷⁸⁰, ולפעמים יחידית בכתר, ועשירית באו"א, שההפרש הוא בין האורות והכלים, דמצד האורות כל שהוא למעלה יותר הוא בריבוי יותר ולכן אלפים באריך אנפין שהוא הריבוי ביותר דהריבוי בא"א הוא מה שהאור, הוא אור פשוט, וידוע⁷⁸¹ דכל אור שהיא פשוט ובלתי מוגבל הנה כשבא בבחי' התחלקות ה"ה בא בריבוי יותר, והיינו שהתחלקו' הוא ג"כ בבחי' פשיטות, ולזאת כל מדרי' שהוא גבוה יותר הרי שם האור הוא בבחי' פשיטות יותר ובמילא הוא בא בריבוי יותר, וכשיורד האור ממדרי' למדרי' אינו בבחי' פשיטות כמו שהוא במעלתו (וכנ"ל⁷⁸² בענין האור שהתגלותו הוא ירידתו כו') לכן הוא בא במיעוט יותר, היינו שאינו פשוט כ"כ, ומצד הכלים הוא להיפך מזה דכל מה שהאור למעלה יותר שם הכלים במיעוט, וכשיורד האור שם הכלים בריבוי יותר, דבכתר הכלי א' והכלים הם בבניה, דבניה נקראת גרמוהי⁷⁴⁰ ועיקר הכלים הם בז"א, ובמל' הוא ריבוי הכלים, הרי אנו רואין דבמדרי' התיקון כל שהוא גבוה ונעלה ביותר, הנה שם האור הוא בריבוי והכלי במיעוט, ומ"מ הרי האור גם מקבל את הכלי ואין זה שהוא סובלו בלבד, וא"כ מפני⁷⁸³ הכלים דתהו לא יכלו גם לסבול את האור המרובה דתהו, אלא שבהכרח לומר שהריבוי אור דתהו הוא שהוא אור נבדל ומופלא שאינו בערך ההפלאה דאור דתיקון לגבי', ולכן הרי עיקר העבודה הוא למטה בעבודת הבירורים להמשיך האורות דתהו בכלים דתיקון, וכאשר ממשיכים זאת ה"ה תוספת מרובה כו'.

(מח) **והנה** הגם דמיעוט הכלים דתהו אינו דומה למיעוט הכלים דתיקון, דמיעוט הכלים דתיקון הוא שהמיעוט הוא בחי' ביטול, שהכלים דתיקון ממעטים א"ע שמבטלים א"ע לקבל האור והגילוי, וכנ"ל דכל אור שהוא למעלה במעלה ומדריגה שם האור בריבוי והכלים במיעוט היינו בבחי' ביטול, וכמו בכלי החכ' שנק' חיוהי עדיין⁷⁴⁰ (וכנ"ל⁷⁸⁴ בענין הלחלוחי' דמוח החכ' שאינו מציאות עדיין, און דיא ניט מציאות הוא כלי אל החכ' דוקא), ולזאת ענין הביטול הוא בחכ' דוקא, ולכן חכ' כלי לאוא"ס ב"ה, דאוא"ס ב"ה שורה בחכ' שהוא בחי' ביטול, וכן הוא הכלים דתיקון בכלל שהם כלי' של ביטול, ולכן הם דוקא כלים רחבים שהם יכולים לקבל את האורות, להיות כי המיעוט הכלי דתיקון הוא ביטול הכלי, שהכלי מתאחד עם האור, ומשו"ז האור מאיר בהכלי ומתלבש בו, ולכן הכלים דתיקון אין

780) ראה לקו"ת ברכה צג, א ואילך. אוה"ת ענינים ע' כה. ע' מב. סה"מ פר"ת והי"ש"ת שם. תרצ"א ע' ס"ע רכו.

781) ראה תורת חיים נח ע, ב ואילך. סה"מ תרס"ב ע' של ואילך. עת"ר ע' קצד. הי"ש"ת ע' 132 ואילך.

782) פרק כח (לעיל ע' 000).

783) כ"ה בכת"ק. ואוצ"ל: מפני מה.

784) פרק יב (לעיל ע' 000).

785) ראה תו"א מגילת אסתר צו, א. ויקהל קיד, ב. המשך תער"ב ח"א ע' קעח ואילך.

786) מלכים"ב ד, ו.

787) פרק לא (ע' 000).